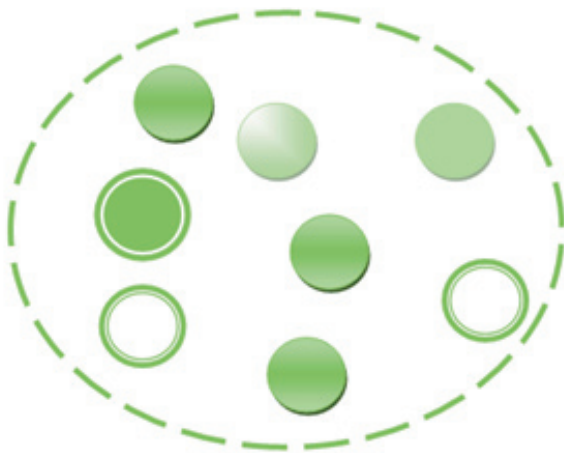

VINNOVA RAPPORT
VR 2009:31

KARTLÄGGNING AV SVENSKA KLUSTERINITIATIV

Titel: Kartläggning av svenska klusterinitiativ
Författare: Jonnie Nordensky
Serie: VINNOVA Rapport VR 2009:31
ISBN 978-91-85959-90-7
ISSN 1650-3104
Utgiven: December 2009
Utgivare: VINNOVA - Verket för Innovationssystem

Om VINNOVA

VINNOVAs uppgift är att *främja hållbar tillväxt* genom finansiering av *behovsmotiverad forskning* och utveckling av *effektiva innovationssystem*.

Genom sitt arbete ska VINNOVA tydligt bidra till att Sverige utvecklas till ett ledande tillväxtland.

VINNVÄXT är en konkurrensutsatt tävling för regioner. Syftet med programmet är att främja hållbar tillväxt i regioner genom att utveckla internationellt konkurrenskraftiga forsknings- och innovationsmiljöer inom specifika tillväxtområden. De vinnande regionerna får 10 års finansiering upp till 10 Mkr per år. Målet är att vinnarna inom loppet av tio år ska vara internationellt konkurrenskraftiga inom sina respektive områden. Programmet förutsätter en aktiv medverkan av aktörer inom näringsliv, forskning samt politik och offentlig verksamhet. I programmet ingår också en rad stödjande aktiviteter som seminarier, träning/utbildning, erfarenhetsutbyte och forskning/kunskapsfördjupning. Programmet har pågått sedan 2001. År 2003 utsågs tre vinnare och år 2004 fem vinnare. År 2005-2006 har gjorts en utlysning för innovationssystem i tidiga skeden. Beslut fattades i juni 2006 om finansiering av fem initiativ. I maj 2008 togs beslut om vilka av dessa som får långsiktig finansiering från VINNVÄXT-programmet.

I serien VINNOVA Rapport publiceras externt framtagna rapporter, kunskapssammanställningar, översikter och strategiskt viktiga arbeten från program och projekt som finansierats av VINNOVA.

Forskning och innovation för hållbar tillväxt

Kartläggning av svenska klusterinitiativ

av

Jonnie Nordensky

Förord

VINNOVAs uppgift är att främja hållbar tillväxt genom utveckling av effektiva innovationssystem och finansiering av behovsmotiverad forskning.

Syftet med programmet VINNVÄXT är att främja hållbar tillväxt i regioner genom att utveckla internationellt konkurrenskraftiga forsknings- och innovationsmiljöer inom specifika tillväxtområden. Detta görs genom finansiering av behovsmotiverad FoU för att stärka respektive miljöspetskompetens samt genom strategiska insatser för utveckling av innovationssystem.

Denna rapport syftar till att undersöka klusterinitiativ i Sverige och skapa en aktuell kartläggning över dessa. Inom området finns idag samtidigt en tydlig begreppsförvirring, som har blivit en betydande del av arbetet att ta sig an. Studien har därför i lika stor utsträckning bestått i att forma kriterier för vad som skall räknas som ett klusterinitiativ. Den slutgiltiga framställningen är följaktligen ämnad som en aktuell och övergripande kartläggning av svenska klusterinitiativ, som kan ligga till grund för framtida uppdateringar, kompletteringar och mer inriktade studier.

VINNOVA i december 2009

Anne Lidgard
Avdelningschef
Aktörsavdelningen

Jonnie Nordensky
VINNVÄXT

Innehåll

1	Inledning.....	7
1.1	Syfte	7
1.2	Avgränsning	8
1.3	Centrala begrepp	8
1.3.1	Begreppsförvirring	8
1.3.2	Begreppsindelning.....	9
2	Tidigare studier	12
2.1	Klusterkartor på nationell nivå	12
2.2	Klusterkartor på internationell nivå	13
2.3	Sammanfattning, tidigare studier	14
3	Metod	15
3.1	Steg 1 – Grov insamling av klusterinitiativ	15
3.1.1	Kriterier för klusterinitiativen	17
3.2	Steg 2 – Bedömning av klusterinitiativen.....	17
3.2.1	Möten	17
3.2.2	Strategiska nätverk	17
3.3	Metodkritik	18
3.3.1	Kvantitativ eller kvalitativ indelning.....	18
3.3.2	Glapp mellan kriterier och metod.....	20
4	Resultat	22
4.1	Sammanfattande slutsatser.....	22
4.2	Kriterier för klusterinitiativen	25
4.3	Klusterkartan – informationsbeskrivning	28
5	Strategiska nätverk – lista 2.....	71
5.1	Svenska initiativ.....	71
5.2	Transnationella nätverk.....	80
6	Fortsatta studier	83
7	Källförteckning.....	85

1 Inledning

Programmet VINNVÄXT verkar mot att främja en hållbar tillväxt och en god innovationsmiljö i svenska regioner. Programmet är främst inriktat mot att skapa effektiva innovationssystem inom kluster och klusterinitiativ. Idag är VINNVÄXT medfinansierare till 12 st. klusterprojekt som alla leds av ett klusterinitiativ i respektive region. Då det också förs ett nära samarbete med dessa initiativ, är kunskapen kring dem mycket goda.

Samtidigt som det finns en god kunskap kring de kluster/klusterinitiativ som VINNVÄXT samarbetar med, är kännedomen svagare över hurdan helhetsbilden ser ut i Sverige. En viktig utgångspunkt i VINNVÄXT arbete, är givetvis att det finns en god och samlad kunskap kring vilka klusterinitiativ som finns i Sverige, och mer ingående vad de arbetar med samt hur de arbetar (verksamhetsplan, vision etc.).

Tidigare s.k. klusterkartläggningar har gjorts i Sverige utifrån olika metoder och infallsvinklar. Dock är dessa idag några år gamla och innehåller en relativt låg informationsnivå. Likt alla samhällsvetenskapliga områden sker dessutom ständiga förändringar inom området i takt med att samhället också utvecklas. Nya företag startas, nätverk förändras och branscher/sektorer utvecklas. Denna studie har därför till syfte att ”täcka” den kunskapslucka som finns med en aktuell kartläggning över svenska klusterinitiativ, med grundläggande information kring dem.

1.1 Syfte

Det övergripande syftet med denna rapport har varit att skapa en aktuell kartläggning av svenska klusterinitiativ. Kartläggningen skall både ge en övergripande bild kring vilka klusterinitiativ som finns, samt ge en mer ingående beskrivning över samtliga av dessa.

Då det finns en stor begreppsförvirring över vad som idag kan räknas in som ett klusterinitiativ, har syftet även varit att fånga in och forma de aspekter/kriterier som VINNOVA anser som viktiga. Utifrån de kriterier som sätts upp, ska det gå att utesluta närliggande initiativ såsom regionala nätverk, branschorganisationer etc. Samtidigt är studien en del av VINNOVAs egna lärande och de kriterier som sätts upp är ett ”första försök” att fånga in klusterinitiativens utmärkande egenskaper. De kriterier som formulerats, sätts därmed på prov både under studiens gång, men också ur ett längre perspektiv vid utomstående granskningar.

Slutligen skall denna rapport följaktligen ge en aktuell och övergripande kartläggning av svenska klusterinitiativ, som kan ligga till grund för framtida uppdateringar, kompletteringar och mer inriktade studier.

1.2 Avgränsning

Då denna rapport är avsedd att ge en aktuell bild av svenska klusterinitiativ, kan en del naturliga avgränsningar direkt identifieras. Geografiskt är denna studie enbart knuten till svenska initiativ. Det görs därmed inga kopplingar till övriga Europa eller jämförelser med andra delar av världen. Samtidigt så finns det ett transnationellt samarbete inom en del initiativ, vilket givetvis inte har stått som hinder. Tidsmässigt är rapporten ämnad att beskriva hur det ser ut i dagsläget. Därmed görs inga kopplingar till hur förhållandet har sett ut historiskt, eller prognoser över framtida scenarion. Slutligen är arbetet avgränsat till att studera de initiativ som håller ihop klustret. Företagen eller andra organisationer inom klustret har därmed inte granskats.

Samtidigt visar det sig i studien att avgränsningen mellan klusterinitiativ och andra intressanta nätverk är svår och till viss del oviss. Det finns med andra ord ett flertal regionala nätverk som närapå kan anses ha samma struktur kring geografiska, fysiska och strukturella frågor, som klusterinitiativen. Dessa har av denna orsak också beaktas i den slutgiltiga kartläggningen genom en kompletterande lista.

1.3 Centrala begrepp

1.3.1 Begreppsförvirring

Redan i ett tidigt stadium uppstår en tydlig begreppsförvirring då information samlas in kring klusterinitiativ. Intressant är att begreppsförvirringen går att spåra till alla aktörer som arbetar med kluster och närliggande begrepp, från lokal till internationell nivå. Forskare, media, offentliga myndigheter, regionkontor, kommuner och näringslivet tycks alla använda begreppet kluster på olika sätt. Denna förvirring blir än tydligare då besläktade uttryck såsom företagsnätverk, innovationssystem, agglomerationer etc. används i samma kontext.

En anledning till förvirringen är att kluster och klusterinitiativ följaktligen är positivt laddade ord vilket bidrar till att många (företag, regioner etc.) använder begreppen även om det då inte är direkt hämtat från en bestämd definition. Samtidigt är det även mycket svårt att slå fast konkreta grundstenar för hur ett kluster skall vara uppbyggt för att uppnå positiva resultat. Det vill säga, alla kluster och klusterinitiativ är individuella (storlek, organisation etc.) med egna ”recept” för sin framgång. Då det inte

finns någon entydig bild av vad som är viktigt att fokusera på inom ett företagskluster, kommer begreppet också användas i varierande former.

1.3.2 Begreppsindelning

Utifrån den begreppsförvirring som finns är det viktigt att ge en grundläggande beskrivning för hur olika begrepp används i rapporten. Här presenteras de begrepp som varit mest centrala i denna studie. Den citerade texten är hämtad från Tillväxtverkets¹ definitioner som också igenstämmer med hur begreppen skall förstås i texten.

Kluster

”Geografiska koncentrationer av relaterade företag och aktörer som präglas av ett ömsesidigt beroende och påverkan på varandra, utan direkta krav på samspel med forskning. Ett kluster utgår från att det finns geografiska koncentrationer av relaterade företag och andra aktörer som både konkurrerar och samverkar.”²

Ett kluster kan därmed växa fram helt naturligt utan varken finansiell eller administrerande hjälp. Ett kluster kan även ”leva” och utvecklas utan att det är organiserat som ett *klusterinitiativ* (nästkommande begrepp). Då alla kluster ser olika ut, finns det ingen bestämt gräns för hur geografiskt koncentrerade eller sektoriellt specialiserade företagen måste vara.

Klusterinitiativ

”Ett organiserat utvecklingsarbete knutet till ett gemensamt verksamhetsområde. Detta samarbetsprojekt mellan företag och myndigheter och/eller forsknings- och utbildningsinstitutioner sker i syfte att stärka ett klusters tillväxt och konkurrenskraft.

Utvecklingsprocesser som bedrivs enbart med inblandning av myndigheter eller enbart företag betraktas inte som klusterinitiativ, eftersom de inte omfattar ett samarbete som överskrider gränserna mellan näringsliv, förvaltning och akademi.

Generella samarbeten som syftar till att allmänt främja hela näringslivet i en region, är inte heller klusterinitiativ, eftersom det inte finns ett specifikt verksamhetsområde som är föremål för utvecklingsarbetet.”³

¹ www.tillvaxtverket.se

² Tillväxtverket, kluster och närliggande begrepp

³ ibid

Den primära skillnaden är således den organisation som leder och arbetar för klustret och företagets behov. Utåt syns organisationen/initiativet oftast genom bl.a. dess varumärke, internethemsida, processledare etc.

Utöver denna definition är det viktigt att förhålla sig till de kriterier som satts upp för ett *klusterinitiativ* i rapporten. Dessa stärker både definitionen kring ett klusterinitiativ, samt ger en indirekt förklaring till varför vissa kluster eller andra organisationer inte räknats med i den primära kartläggningen.

Agglomerationer

”... geografiska koncentrationer av företag men här diskuteras inte om företagen har länkar till varandra t.ex. för affärsutveckling, kunskapsspridning eller via specialiserad arbetskraft och arbetskraftsrörlighet.”⁴

Här är det främst den geografiska koncentrationen av företag som betraktas och som i sig kan leda till kreativitet och konkurrensfördelar. Det finns därmed inget krav på varken specialisering eller organisering.

Nätverk

”... samarbeten mellan aktörer som har ett gemensamt intresse av att samverka. Nätverk är inte nödvändigtvis vare sig geografiska eller representerar ett specifikt kluster eller innovationssystem.”⁵

Ett nätverk behöver således inte tillhöra en *geografisk avgränsning* eller en *specifik sektor*. Men då ett nätverk innehåller båda dessa två egenskaper, betraktas det istället som ett kluster (eller eventuellt ett klusterinitiativ). Ännu en gång är det viktigt att förhålla sig till de kriterier som satts upp för ett klusterinitiativ i studien, för att bättre förstå varför en del initiativ (istället) betraktas som nätverk i studien.

Triple Helix

”Triple Helix bygger på ett aktivt deltagande och samspel mellan regionala aktörer inom forskning, politik och näringsliv. Genom att utveckla en gemensam vision och samordna de utvecklingsresurser som satsas inom en region är syftet att få till stånd en ökad innovationsförmåga och större avkastning på insatserna”⁶

⁴ Tillväxtverket, *kluster och närliggande begrepp*

⁵ ibid

⁶ ibid

Samarbetet mellan dessa tre aktörer ses som ett viktigt system för att klustret skall utvecklas och växa. Samtidigt är det också själva klusterinitiativet som håller ihop och fungerar som mellanhand till dessa tre aktörer. Initiativet har därmed en central roll för att en s.k. triple-helix-miljö skall uppstå inom det aktuella klustret.

Användning av flera begrepp

Slutligen är det viktigt att tänka på att båda begreppen *kluster* och *klusterinitiativ* kan användas (och används i rapporten) för att beskriva en och samma ”aktivitet”. Begreppen utesluter således inte varandra, och det är ibland nödvändigt med en viss variation i texten. Detta behöver dock inte ses som förvirrande då det alltid framkommer om det finns ett initiativ som arbetar för klustret eller inte. Likaså används *organisation* som ett komplement till begreppet *initiativ*.

2 Tidigare studier

Kluster har idag kommit att bli ett populärt begrepp som används inom flera typer av sammanhang. Inom ekonomiska geografier kan begreppet härledas till Michael Porter⁷ som under slutet av 1980-talet utvecklade teorier kring samlade företagsstrukturer (inom en bestämd sektor) som på mikronivå gav konkurrensfördelar och resulterade i en god kreativitet.

Samtidigt kan många utav grundtankarna inom begreppet *kluster* även härledas än längre tillbaka i tiden. Redan 1890 skrev Alfred Marshall⁸ boken *Principles of Economics* som skildrar de lokaliseringfördelar som uppstår inom vad han kallade för *industriella distrikt*. Marshall visade på, att likartade industrier som befanns sig inom agglomerationer, hade stora konkurrensfördelar och större tillväxtpotential.⁹ I denna rapport finns det dock ingen anledning att ytterligare gå igenom vad som har skrivits kring kluster som fenomen och dess grundläggande teorier. Kommande stycken kommer därmed istället gå igenom de klusterinsamlingar (klusterkartor) som gjorts, både på nationell och internationell nivå.

2.1 Klusterkartor på nationell nivå

Under början av 2000-talet har det både gjorts kvantitativa och kvalitativa undersökningar för att samla in information kring de kluster (koncentrationer av relaterande företag) och klusterinitiativ (organiserade kluster) som finns i Sverige. Samtidigt har det också gjorts ansträngningar att definiera, konkretisera och framarbeta kriterier för vad som är ett kluster respektive ett klusterinitiativ.

År 2002 gjordes en kvantitativ klusterkartering (rapporten *svenska klusterkartor*) som visar på var olika arbetssektorer är geografiskt koncentrerade, både i antal företag och i antal anställda. I rapporten identifierades ca 100 st. lokala kluster runtom i Sverige som då ansågs ha potentialen att utvecklas och bli en ledande innovationsmiljö¹⁰. Dessa är utspridda på 50 av Sveriges 81 st. LA-regioner¹¹, och med en tyngdpunkt i Stockholm (14 st.) samt Göteborg (7 st.). I studien beskrivs dock inte

⁷ Michael Porter, Professor på Harvard Business School.

⁸ Marshall, Alfred (1842-1924), nationalekonom från Storbritannien och professor vid Cambridge Universitet. Källa Nationalencyklopedin.

⁹ITPS (2006)

¹⁰ Lindqvist et al 2002

¹¹ Lokala arbetsmarknadsregioner, se Tillväxtverket,

relationen mellan de företag som ingår i dessa kluster. I vissa fall kan det därmed röra sig om agglomerationer snarare än klusterbildningar.¹²

En intressant infallsvinkel som presenterades i studien, var att de arbetssektorer som kan tänkas ingå i ett kluster, endast sysselsätter ca 40 % av alla arbetstagare i Sverige¹³. Med andra ord är det många företagsbranscher som av sin natur inte kan ingå i ett kluster. Främst är det lokala verksamheter (dagligvaruhandel, detaljhandel etc.) som står utanför, och som även utgör majoriteten av alla anställdas arbetsplatser i Sverige. Vid en kartläggning är det därför viktigt att vara medveten om, att en betydande del företag och företagsbranscher, generellt inte kan räknas in vid studier kring företagskluster.¹⁴

År 2003 gjordes en kvalitativ undersökning kring svenska kluster inom satsningen Visanu. I studien identifierades 7 st. ”övergripande sektorer” (exempelvis IT/telekom/elektronik/teknik) som då ansågs vara nationella tillväxtområden, där kluster kan formas både strategiskt och organiskt. Inom dessa sju sektorer kunde ca 100 initiativ listas, med varierande utvecklingsfas. Många initiativ ansågs exempelvis enbart vara i en *idéfas* eller *startfas* (och har i denna studie, nästan undantagslöst, kunnat konstateras som inaktiva). Rapporten kan således betraktas som en klusterlista där alla typer av klustersatsningar har räknats med, utan hänsyn till dess utveckling eller verksamhetsplan.

I studien uppmärksammades problemet med att konkret definiera vad ett kluster respektive klusterinitiativ är, som i slutändan styr hur urvalet görs. Problemet visade sig även vid en kategorisering av klusterinitiativen, i avseende på en precisering av arbetssektor, hur stor koppling initiativet har till kunskapsutveckling (forskning), internationell konkurrenskraft etc. Likaså kunde inga tydliga gränser formas för vilken ”fas” (embryonal fas, startfas etc.) klusterinitiativet befinner sig i, eller dess geografiska spridning.

2.2 Klusterkartor på internationell nivå

Under senare år har det även gjorts klusterkarteringar på internationell nivå som sträcker sig över Sverige¹⁵. Dessa finns i första hand tillgängliga som databaser via internet. På den mest utvecklade organisationen (cluster observatory) sträcker sig insamlingen över Europas länder. Denna databas visar både på geografiska koncentrationer inom olika arbetssektorer, samt listar de klusterinitiativ som startats i olika länder. Inom kategorin

¹² Lindqvist et al 2002

¹³ ibid

¹⁴ ibid

¹⁵ www.clusterobservatory.eu och www.competitiveness.org

organisations listas ca 90 st. klusterinitiativ i Sverige med tillhörande internetsida och information om tillhörande arbetssektor.

Samtidigt så finns det dock ingen tydlig metodbeskrivning över hur klusterinitiativen har samlats in i denna databas. Många av de initiativ som listas är också föråldrade och/eller saknar delvis kriterier för att kunna betraktas som ett kluster. Förmodligen har det näst intill räckt med att initiativet endast anmäler sig för att komma med. Den lista som har gjorts, tappar därmed sin trovärdighet då den innehåller så pass många brister.

2.3 Sammanfattning, tidigare studier

Sammanfattningsvis har det gjorts flera undersökningar på svensk och internationell nivå för att samla in de kluster och klusterinitiativ som finns i Sverige. Gemensamt har dessa dock två större svagheter.

- Under de år som gått medans klusterrapporterna skrevs (eller uppdaterades), har de hunnit bli relativt inaktuella. En del av initiativen är helt nerlagda och andra visar enbart mycket svaga ”tecken på liv”.¹⁶ Många initiativ har exempelvis listats då de endast varit små och oorganiserade. Majoriteten av dessa finns idag inte.
- I de rapporter som tidigare skrivits, har det funnits stora svårigheter med att definiera vad ett kluster och ett klusterinitiativ är. Detta leder givetvis även till problem med urvalet och därmed till kartläggningen. Slutligen medför detta att många ”tveksamma” organisationer tillkommit i dessa listor. Många gånger har det i själva verket rört sig om exempelvis agglomerationer eller nätverk.

¹⁶ Genom exempelvis uppdateringar på dess hemsida.

3 Metod

Under arbetets gång kan metoden delas in i två steg. I första steget har en övergripande insamling gjorts av alla organisationer etc. som från olika källor kallas för kluster. Samtidigt har kriterier också formats för vad som i slutändan skall betraktas som ett klusterinitiativ. I det andra steget har slutligen en grundlig genomgång gjorts för att utse de initiativ som skall tas med i klusterkartan. Genomgångar har både gjorts genom granskningar på internet och via interna möten.

3.1 Steg 1 – Grov insamling av klusterinitiativ

Det första steget mot en kartläggning av företagskluster, har varit att samla in alla ”levande”¹⁷ klusterinitiativ runt om i Sverige. Det skall redan nu förtydligas att nästan all inhämtning har gjorts utifrån internet. Insamlingen har till stor del hämtats utifrån två typer av källor:

- 1 Finansierade eller prioriterade klusterinitiativ utifrån lokal, regional eller nationell nivå. Ex. via regionförbund, länsstyrelser, VINNOVA.
- 2 Tidigare klusterkartläggningar, klusterlistor samt ansökningar från finansieringsutlysningar.

Utifrån de förstnämnda källorna har klusterinitiativen samlats in steg för steg. På nationell nivå har initiativ som finansieras av VINNOVA och Tillväxtverket varit de självklara aktörerna. Inom dessa myndigheter finns idag nationella klusterprogram som stödjer klustersatsningar. Även KK-stiftelsen och det avslutade projektet Visanu har varit matreal för den grova insamlingen.

Källa 1

Nationellt

- VINNOVA
- Tillväxtverket
- Visanu
- KK-stiftelsen

Regionalt

- Regionförbund
- Länsstyrelser
- ”Business regions”

Lokalt

- Kommuner

¹⁷ ”Levande” i den mån att initiativet har en fungerande hemsida där deras verksamhet beskrivs.

På en regional nivå har främst Sveriges regionala förbund¹⁸ sökts igenom och kompletterats av länsstyrelser och s.k. "Business regions". Det är bl.a. vanligt att de regionala klusterinitiativen framhävts inom det aktuella regionförbundets hemsida eller via det regionala utvecklingsprogrammet (RUP). Slutligen har även en del kommuner sökts igenom vid behov¹⁹.

I den andra typen av källa, har befintliga/äldre klusterkartläggningar och finansieringsutlysningar granskats efter ytterligare klusterinitiativ. Som tidigare nämnts har befintliga klusterkartläggningar både funnits tillgängliga på internationell nivå (Cluster Observatory), samt utifrån Svenska rapporter. Tidigare finansieringsutlysningar har däremot enbart hämtats på nationell nivå och har generellt varit några år gamla.

Källa 2

Internationella

- Cluster Observatory
- TCI

Nationella

- CIND
Centraansökningar
- Visanu
- VINNVÄXT

I den första insamlingen har som tidigare nämnts endast en grov kontroll gjorts kring initiativen. En egen internethemsida som är knuten till klustret, har varit det första kriteriet. Därefter har det även varit nödvändigt att se någon koppling till samarbete med företag (ex organisationslista), att det finns en geografisk avgränsning, samt att det går att urskilja en tydlig specialisering av en eller flera sektorer (ex skogsindustrin).

Efter den första s.k. grova insamlingen, identifierades ca 110 st. initiativ med karaktären av att vara ett företagskluster. Ca 80 st. av dem samlades in från regionförbund, nationella aktörer etc. (kallat källa 1). Resterande 30 st. har hämtats från befintliga klusterregister och klusterkartläggningar (kallat källa 2). Samtidigt har det funnits en bred överlappning mellan källa 1 och källa 2, d.v.s. många av initiativen har funnits med i båda källorna.

Samtidigt har givetvis många initiativ också sorterats bort redan vid den grova insamlingen. Även då majoriteten av initiativen har kallats för kluster utifrån den källa som de är hämtade ifrån, så kan de vara föråldrade, nerlagda eller helt sakna kriterier för att betraktas som ett kluster. Ett exempel är företagsnätverk, som varit vanligt förekommande och som inte har räknats med. Det finns ett flertal exempel som går att härleda till just den begreppsförvirring som finns. Uppskattningsvis har ca 50 % av alla granskade initiativ kunnat sorteras bort i detta tidiga skede.

¹⁸ Kontakter till de regionala förbunden finns tillgängligt via www.skl.se (Sveriges kommuner och landsting)

¹⁹ Behovet har uppstått då inga initiativ har identifierats på regional nivå.

3.1.1 Kriterier för klusterinitiativen

Under ett tidigt skede har en viktig del i arbetet på samma gång varit att utarbeta kriterier för vad som skall betraktas som ett klusterinitiativ. Den allmänna definitionen är mycket användbar för att beskriva vad ett klusterinitiativ är, men kan samtidigt inte tillämpas som kriterieunderlag då den är allt för generell. Det har därför krävts nya bedömningsgrunder som är mer konkreta.

Kriterierna har framförallt formats utifrån tidigare bedömningsgrunder som använts av VINNOVA och Tillväxtverket, men även genom böcker och tidsskrifter.²⁰ Slutligen har kriterierna diskuterats på interna möten för att ytterligare säkerställa dess relevans.

3.2 Steg 2 – Bedömning av klusterinitiativen

Efter att den första grova insamlingen blev komplett, startade en ny, mer kvalificerad granskning av de klusterinitiativ som samlats in. Även i detta s.k. steg två har arbetet till en början utgått ifrån företagsklustrets internethemsida. Dock har det lagts ned mer tid kring varje initiativ för att få en tydligare bild över dess verksamhetsmål, insatsområden, finansierare etc. Efter denna process har ett flertal organisationer kunnat sorteras bort, samtidigt som det givit en möjlighet att samla in mer kunskap kring de kvarstående organisationerna. Framförallt har många initiativ sorterats bort då de visat sig vara inaktiva under en längre period (ett år eller mer).

3.2.1 Möten

I den slutgiltiga processen har interna diskussioner och möten förts för att fastställa vilka initiativ som skall räknas med i klusterkartan. Under dessa möten har representanter från både VINNOVA och Tillväxtverket deltagit, och som arbetar med program kring kluster och klusterinitiativ. Inom denna grupp har det därmed funnits en relativt god kännedom kring (nästan) alla av de ca 100 initiativ som diskuterats. Utifrån de kriterier som satts upp, har samtliga av dessa initiativ granskats. Denna process har varit den slutgiltiga bedömningen för vilka initiativ som har kommit att tas med i klusterkartan respektive sorterats bort. De klusterinitiativ som tagits med har alla identifierats som relativt starka, med en tydlig vision/målbild samt goda världen utifrån de kriterier som satts upp.

3.2.2 Strategiska nätverk

Under studiens gång har det gått att identifiera ett flertal initiativ som inte kunnat mäta sig med de kriterier som satts upp, men fortfarande betraktas

²⁰ Se exempelvis Visanu (2005) eller Sölvell Ö (2009)

som intressanta. Det har av denna orsak varit nödvändigt att skapa en kompletterande lista för ytterligare viktiga initiativ (sida 64-72). Den vanligaste anledningen till att organisationer ”endast” har hamnat inom denna grupp, är att de helt enkelt har en annan typ av arbetsmetod som inte helt igenstämmer med de kriterier som satts upp. Några initiativ är samtidigt relativt nystartade och har därför inte haft en möjlighet att uppnå de kriterier som ställts. En ytterligare kategori som hamnat inom denna grupp är s.k. *transnationella nätverk*. Dessa kan både ses som starka samt fylla kriterierna för ett klusterinitiativ. Samtidigt finns det dock en administrativ svårighet med dessa då organisationen är uppdelad transnationellt. De initiativ som finns med under *strategiska nätverk* skall därmed inte betraktas som svagare utan som nätverk med andra arbetsmetoder och andra förutsättningar (samtidigt som de fortfarande har en karaktär av klustersammansättning).

De strategiska och transnationella nätverk som presenteras i kartläggningen kan bl.a. ses som ett argument för att initiativ inte nödvändigtvis måste arbeta efter exakt de 6 ”egenskaper” som har eftertraktats i studien, för att uppnå positiva resultat. Dessa initiativ visar även på den bredd som finns och den ”gråzon” av olika nätverk som närapå kan anses ha samma struktur kring geografiska, fysiska och strukturella frågor.

3.3 Metodkritik

3.3.1 Kvantitativ eller kvalitativ indelning

Vid en kartläggning av kluster kan både kvantitativa och kvalitativa metoder användas som tillvägagångssätt. Båda metoderna har tidigare används och det finns följaktligen inget ”rätt” sätt. Det är dock viktigt att tänka på att de båda tillvägagångssätten i slutändan kommer ge olika resultat. Detta beror i stor utsträckning på att det är olika aspekter i ett kluster som kan mätas genom de båda metoderna.

Kvantitativ metod

De kvantitativa kartläggningar som gjorts kring kluster, har i stort fokuserat på antalet företag och antalet anställda i en viss sektor inom, ett bestämt geografiskt område. Detta görs genom att jämföra hur många som arbetar inom en viss sektor (eller besläktade sektorer), i olika geografiska områden (exempelvis på länsnivå). På så vis går det att se var vissa arbetssektorer är geografiskt koncentrerade. Antalet anställda som arbetar i en viss sektor

ställs givetvis i relation till exempelvis kommunens storlek och befolkning. I annat fall hade storstadsregionerna givits allt för stor uppmärksamhet.²¹

En fördel med att använda sig av en kvantitativ metod, är att ett och samma tillvägagångssätt både kan användas över tid och mellan olika länder (om data finns tillgänglig). Metoden ger även mindre utrymme för subjektiva bedömningar som kan upplevas missgynnande och obefogat.

Problemet med en kvantitativ metod är dock att den endast ger en bild av hur koncentrerade olika sektorer är till ett geografiskt område. Detta är givetvis en central del i klusterbegreppet, men beskriver samtidigt inte om det finns ett klusterinitiativ knutet till regionen, samarbetet därinom, koppling till forskningsmiljöer etc. Med andra ord ger det ingen kvalitativ insikt.

En kvantitativ bedömning kan samtidigt även utelämna de klustersatsningar som är geografiskt utspridda (exempelvis över två län). Även då klustret i realiteten är mycket starkt, så kan det då begränsas av administrativa skäl. I de kluster där samarbeten sker inom två relativt olika sektorer, kan samma problem uppstå, då dessa inte uppmärksammas av statistiken. Slutligen kan också små sektorer som har en geografisk närhet, likväl räknas som kluster. Ett exempel är tobaksindustrin, som med ett par företag är lokaliserade till Västra Götaland, och därmed ger utslag som ett lokalt kluster.²²

Kvalitativ metod

I en kvalitativ metod är det oftast nödvändigt att gå ”på insidan” av själva klustret och se närmre på det initiativ som håller ihop företagen. En kvalitativ undersökning är därmed mer inriktad på att analysera vad som brukar beskrivas som ett *klusterinitiativ* eller *innovationssystem*.²³ Hur initiativet arbetar, dess handlingsplan, hur många företag och finansiärer som finns inom samarbetet är exempel på information som kan fångas in genom en kvalitativ metod. Tillgången till information om initiativet kan dock fångas in på ett flertal olika sätt (intervjuer, möten, etc.).

Tillvägagångssättet beror givetvis på hur mycket tid som finns till förfogande samt vilken information som anses viktig.

Fördelen med en kvalitativ metod är följaktligen att resultatet riktar in sig på vad som faktiskt sker inom klustret i en region. Det går därmed att undersöka klustrets karaktär och styrkeområden till skillnad från att enbart se hur många företag, inom en gemensam sektor, som finns samlade på en bestämd geografisk yta.

²¹ Se exempelvis Lindqvist et al (2002)

²² Lindqvist et al (2002)

²³ Visanu (2003)

Nackdelen med att använda sig av en kvantitativ metod, är att det ges mindre utrymme för konkreta bedömningsgränser. Det krävs därmed en subjektiv bedömning, vilket inte nödvändigtvis behöver ses som en nackdel. Då syftet med rapporten varit att fokusera på de klusterinitiativ som finns i Sverige, har en kvalitativ metod varit nödvändig för resultatet.

3.3.2 Glapp mellan kriterier och metod

Eftersom den kvalitativa analysen till en början har utgått från klusterinitiativens hemsidor, har kriterierna delvis även formats efter vilken information som kan tänkas vara möjlig att hitta på dessa. Initiativets mål, verksamhetsplan, samarbetspartners är exempel på sådan information som generellt finns tillgänglig bland initiativens hemsidor.²⁴

Samtidigt är det viktigt att understryka den skillnad som ändå finns mellan olika initiativs hemsidor när det gäller marknadsföring, visuell utformning, förmåga att uppdatera sig samt generella information om organisationen. Varför sådana aspekter skiljer sig så pass mycket kan exempelvis tänkas bero på orsaker såsom tid och kostnad, samtidigt som alla initiativ inte har samma behov av att marknadsföra sig externt. En del hemsidor är utformad efter interna behov, dvs. de ger relativt lite information om det egna initiativet och riktar sig samtidigt till de företag som redan är medlemmar. Andra hemsidor fungerar mer som ett verktyg för att ”fånga intresse” från utomstående företag, kunder etc. vilket många gånger är bättre anpassat till den information som eftersöks i studien.

Den visuella utformningen är givetvis en aspekt som inte skall tas hänsyn till även om det kan tänkas ske ofrivilligt i någon grad. Dock har den information som funnits tillgänglig på hemsidan, till viss del fått spegla klusterinitiativet, dess verksamhet och styrkor. Detta gör att initiativ som i praktiken är mycket ”starka”, samtidigt kan ha en svagt utarbetad hemsida, vilket slutligen påverkar uppfattningen kring dem. Dessa löper därmed risken att bedömas vara svagare än vad de egentligen är. På liknande sätt kan initiativ givetvis även bedömas som starkare än vad de egentligen är.

Det finns därmed ett glapp mellan vad som (i verkligheten) sker inom det aktuella klusterinitiativet och hur de uppfattas och bedöms utifrån den information som finns tillgänglig på dess internethemsida (eller verksamhetsberättelse). Samtidigt är detta ett problem som kan tänkas uppstå även vid andra metoder (ex vid intervjuer). Slutligen skall det även påminnas om att de initiativ som undersökts, framförallt har granskats under möten av personer som arbetar med kluster och klusterinitiativ. Den

²⁴ Det märks också tydligt att en internethemsida har blivit ett grundläggande redskap för att marknadsföra sig själva och sina medlemmar.

slutgiltiga bedömningen har således skett via de möten som ägt rum, och då inte baserats på initiativens internetsida.

4 Resultat

4.1 Sammanfattande slutsatser

Under studiens gång har ett flertal intressanta slutsatser kunnat dras, som är kopplade till kartläggningen. Generellt är slutsatserna hämtade ur egna resonemang och därmed inte ytterligare metodologiskt eller teoretiskt prövade.

Antal klusterinitiativ

Det är 39 st. klusterinitiativ som slutligen har räknats med i listan. Dessa är utspridda över hela landet och ”täcker upp” 20 st. av Sveriges 21 län. Gotland är det län som inte representeras av något klusterinitiativ i den framställda listan. Västra Götaland och Värmland är de län med flest klusterinitiativ representerade (5 st. vardera) följt av bl.a. Skåne (4 st.).

Initiativen täcker upp Sveriges universitet

En viktig del i klusterinitiativens arbete är generellt, samarbetet med universitet och högskolor. De flesta av alla kluster ligger även i samma geografiska område som något av Sveriges universitet. Oftast är samarbetet också (till synes) starkast till de Universitet som ligger geografiskt nära. Chalmers Tekniska Högskola är det universitet som medverkat inom flest initiativ. Inom regionen (västra Götaland) finns också flest klusterinitiativ vilket är en bidragande faktor. Det geografiska avståndet till Skåne och Värmland (som också har många klusterinitiativ) är likaså relativt kort.

Vanliga sektorer

Av de kluster som identifierats är det två sektorer som utmärker sig i antal, IKT (informations- och kommunikationsteknik) samt life Science (biomedicin). Inom IKT går det att härleda ca sju st. klusterinitiativ till området. Samtidigt finns det givetvis skillnader, både inom och emellan klustrena, över hur de inriktar sig. Likaså finns det ca fyra ”life science” kluster som är relativt starkt kopplade till varsitt universitet. Räknat med den sekundära listan, blir antalet även än fler. Gemensamt kan dessa ses som två kunskapsintensiva sektorer.

Turism som kompletterande sektor

Inriktning mot turism är en tredje relativt vanlig sektor bland klusterinitiativen (framförallt räknat utifrån lista nr. 2), men med specifika egenskaper. Det intressanta är att turismen i sig oftast inte belyses som huvudnäringen, utan har växt fram utifrån en mindre primär sektor. Ett exempel är Glasriket som finns med i lista 2 och där

glasbruken/glastillverkningen beskrivs som den primära sektorn. Inom klustret kommer turismen in som en naturlig del och är (kanske) på sikt den vinstdrivande näringen i området.

Orsaken kan vara tvådelad. Den primära sektorn (i det här fallet glasbruken) kan tänkas ha svårt att genererar en större tillväxt, vilket kräver ett nytänkande där turism kan ses som ett naturligt komplement. Å andra sidan kan upplevelsen kring glasbruken ses som en stark dragningskraft (i det här fallet en stark kulturhistorisk upplevelse) som attraherar turism. Slutligen kompletterar därmed sektorerna varandra, och är möjligtvis till stor del också beroende av varandra.

Initiativ i lista 2

Det är 29 st. initiativ som slutligen har räknats med i den kompletterande listan (sida 65-72). Av dessa är 22 st. vad som kallats för strategiska nätverk och 7 st. transnationella nätverk. De Svenska (strategiska) nätverken är relativt jämt fördelade över landet, medans de transnationella nätverken nästan uteslutande är kopplade till Öresundsregionen.

Transnationella Nätverk

Nästan alla av de transnationella nätverken som finns med i lista 2, är samarbeten inom Öresundsregionen. Geografiskt finns här en, för svensk del, en unik koncentration av invånare, företag och lärosäten, med väl utvecklad infrastruktur. Det är därmed ingen tillfällighet att de mest kraftfulla transnationella nätverken finns just här. Inom regionen finns även en paraplyorganisation (Øresund Science Region) som ansvarar för flertalet av dessa nätverk.

Regioners arbete med klusterinitiativ

Under insamlingsarbetet har det uppmärksammats att det finns en stor skillnad över hur mycket utrymme begreppet kluster/klusterinitiativ får inom olika regionförbund. Skillnaden märks både på regionförbundens hemsidor samt inom dess tillväxtpolitiska publikationer (som *regionala tillväxtprogrammet, RTP*). Region Värmland, Skåne och Västra Götaland är tre positiva exempel på regioner som aktivt framhäver sina klustersamarbeten. Dessa regioner har också flest klusterinitiativ som räknats in i listan.

Samtidigt visar det sig även att det regionala stöd (exempelvis medfinansiering) som många av initiativen får, kommer från olika offentliga nivåer (enskilda kommuner, länsstyrelser etc.). Det är således ingen självklarhet att det är Sveriges regionförbund som arbetar med dessa frågor inom länen.

Medfinansiering av kluster

Nästan alla klusterinitiativ som tagits upp i rapporten, är delvis finansierade av en eller flera offentliga verksamheter, från kommuner upp till EU-nivå (strukturfonderna). Den bild som framträder är, att det mer eller mindre kan ses som en nödvändighet med offentlig finansiering, för att klusterinitiativet skall vara aktivt. Omvänt framstår de initiativ som haft en svag medfinansiering, också som mindre livaktiga. Utöver det offentliga stödet, är företagen inom klustret ofta en viktig kollektiv finansiär. Tillsammans bidrar de många gånger med en betydande del av initiativets resurser, genom exempelvis medlemsavgifter och direkta Projektmedel.

Förutom kontanta insatser, består företagens medfinansiering i hög grad av naturainsatser (in kind) vilket kan ha samma eller liknande effekter. Med s.k. naturainsatser avses material, utrustning och framförallt eget arbete, utan ersättning²⁵. En sådan inats kan bl.a. vara mer flexibel samt en bättre användning av små resurser. Samtidigt är naturainsatser också ett tecken på ett stort intresse och starkt engagemang från företagets sida, vilket givetvis kan ses som en viktig framgångsfaktor för hela initiativet.

Problemet med naturainsatser är dock att de många gånger är svårare att bokföra och följa upp, vilket också gör dem svårare att kvantifiera. Av den orsaken har endast aktörer med kontanta insatser räknats in under finansiering.

²⁵ Arbete som naturainsats beräknas ofta till ett schablonbelopp på mellan 600-800 kr i timmen.

4.2 Kriterier för klusterinitiativen

Som tidigare nämnts har 6 st. kriterier utarbetats som bedömningsgrund för klusterinitiativen. En viktig utgångspunkt är att de kriterier som satts upp, både är utformade efter den information som kan finnas tillgänglig utifrån klusterinitiativens hemsidor, samt fungera som beslutsram under de möten som hållits. Kriterierna är kvalitativa och bedömningen subjektiv (vilket inte behöver ses som en nackdel). I ett fåtal fall har initiativ räknats med i den slutgiltiga klusterkartan även då de inte uppnått alla de 6 grundkriterierna. Dessa har då generellt ansetts vara mycket starka och fått goda omdömen inom resterande punkter. Kriterierna redovisas i nästkommande sidor.

Underkategorier

De 6 grundkriterierna består även av underkategorier/indikatorer som ger ytterligare upplysning kring vad som har eftersökts bland klusterinitiativen. Varje underkategori behöver därmed inte uppfyllas av initiativen utan fungerar mer som vägledning.

Geografisk närhet - ett indirekt kriterium

Geografiska koncentrationer av relaterande företag är ett av klusterbegreppets mest grundläggande kriterium, men har samtidigt endast räknats med indirekt. Det är bl.a. genom närhet som den informella informationsspridningen ("local buzz") har sin kraft. Samtidigt krymper geografiska avstånd genom den teknik som ständigt förbättras (s.k. time space compression²⁶), vilket ytterligare formar begreppet närhet till något högst subjektivt.

Problemet med detta kriterium är därmed att fastställa en gräns för vad som skall räknas som geografiskt koncentrerat (eller geografisk närhet). Alla klusterinitiativ (och företag däri) är således olika geografiskt spridda, vilket enbart kan accepteras. Kriteriet har därför satts upp så att klusterinitiativen själva skall beskriva och därmed vara medvetna om sin geografiska koncentration/spridning.

²⁶ Dicken, p (2007)

1 - Tydlig samorganisation bakom företagsklustret

I den första kategorin är det klusterinitiativets organisation som står i fokus. I bedömningen har det satts krav på några grundläggande punkter som vanligtvis är väl beskrivna på internethemsidan. Nästan alla medtagna klusterinitiativ uppfyller samtliga av dessa underkategorier.

- Aktuell hemsida (väl uppdaterad)
- Processledare som arbetar för initiativet
- Gemensam (och utarbetad) Vision/målbild
- Gemensam verksamhetsplan
- Organisationslista/Företagslista
- Deltagande aktörer från näringsliv, FoU och samhälle (triple helix).

2 - Tydlig specialisering av en eller flera sektorer i samverkan

Denna kategori fokuserar på initiativets ”specialisering”, d.v.s. koncentrationen av relaterande företag. Vid en allt för svag specialisering kan initiativen inte räknas som ett kluster (med dess fördelar). Samtidigt kan den kreativa miljön ses som starkas i gränsen mellan två eller flera sektorer. Slutligen läggs vikten på att det finns en tydlig avgränsning och beskrivning över vilken eller vilka sektorer som initiativet verkar inom.

- Samarbete med företag som representerar olika steg i värdekedjan.
- Samarbete mellan företag för en ökad innovationsförmåga
- Naturlig konkurrens mellan företag inom klustret.
- Informell Informationsspridning, ”local buzz”.
- Stärker det regionala varumärket

3 - Arbetar mot forskning och innovationsförmåga.

Denna kategori fokuserar på klusterinitiativets arbete mot att skapa en god forsknings och innovationsmiljö, främst mellan företag och universitet/högskolor. Därinom är det främst den behovsmotiverade forskningen som prioriteras.

- Arbetar aktivt för att stärka FoU-samarbeten
- Samarbeten med Lärosäten och forskningsinstitut (Universitet/högskolor)
- Tillgång till gemensamma utvecklingsresurser, ex testbäddar

4 - Arbetar mot internationell utveckling och konkurrenskraft

Denna kategori fokuserar på hur initiativet arbetar mot (och huruvida företagen når) internationell konkurrenskraft, samarbete och identitet.

- Internationalisering (medverkar till att nå en internationell marknad)
- Export
- Internationell identitet
- Internationellt samarbete

5 - Marknadsföring av initiativet/branschen på regional och nationell nivå

Denna kategori fokuserar på hur initiativet arbetar för att stärka sin organisation regionalt. En viktig aspekt är även hur initiativet samarbetar med offentliga verksamheter, på olika nivåer (lokalt, regionalt etc.)

- Påverkan på de regionala näringslivsstrategierna (om initiativet prioriteras i den regionala utvecklingsstrategin)
- Systemförändringar i det regionala innovationssystemet
- Attrahera nya företag
- Strävan mot att stärka det regionala varumärket

6 - Kompetensförsörjning

Denna kategori riktar sig till initiativets arbete för att bevara en god kompetensförsörjning inom regionen. En god kompetensförsörjning kan bl.a. ses en viktig egenskap för att uppnå en långsiktig konkurrenskraft.

- Utbildning inom den aktuella sektorn eller sektorerna (på universitets-, högskole- och gymnasienivå)
- Kompetenshöjning – mer kvalificerade tjänster

4.3 Klusterkartan – informationsbeskrivning

Som tidigare nämnts är det just klusterinitiativen som listats. Det är därmed deras beskrivning och verksamhet som också representerar hela klustret.

Geografisk uppdelning

En viktig geografisk aspekt, är att klusterinitiativen tenderar att följa funktionella gränser (såsom områden med god pendlingsförmåga däriinom) snarare än administrativa gränser (såsom kommuns eller länsgränser). Företagen inom klustret kan därmed finnas utspridda över exempelvis flera län då denna gräns enbart är administrativ och inte utgör några fysiska hinder. För själva initiativet betyder detta oftast ett utökat samarbete med flera offentliga aktörer (i det här fallet bl.a. flera länsstyrelser).

I rapporten bidrar detta till en svårighet med att beskriva initiativets geografiska tillhörighet, och framförallt att ”sätta initiativen på kartan”. Som ersättning till att punkta ut initiativens geografiska placering på en kartbild, har en tabell används (sida 29 respektive sida 70), som också beskriver klustrets geografiska område. Då initiativen själva har uttryckt sitt geografiska område (stad, kommun, region etc.), har denna benämning används. I de fall då området har varit mer svårtolkat, har uppdelningen gjorts utifrån vilket/vilka län klusterinitiativet framförallt verkar inom.

Information om initiativet

Till varje Initiativ finns en verksamhetsberättelse som beskriver klustrets inriktning och initiativets roll (max 250 ord). Verksamhetsberättelsen är hämtad från initiativens hemsidor, och är därmed även skriven av dem själva. Att använda initiativets egen verksamhetsberättelse torde ge en relativt rättvis beskrivning gentemot att skapa egna tolkningar. Det har dock i vissa fall varit nödvändigt att ”korta ner” eller använda två olika texter för att berättelsen skall vara informativ. Att använda initiativens egna ord har också lett till att några verksamhetsberättelser är på engelska.

Information i tabell (grundläggande information)

Som komplement till verksamhetsberättelsen finns en faktatabell, där uppgifter om adress, kontaktperson, telefonnummer etc. finns tillgänglig. Även denna information är hämtad från initiativens internethemsida. All information som eftersträvat har dock inte alltid funnits tillgänglig, vilket emellanåt skapat ”hål” i tabellen. I några av tabellens kolumner krävs en ytterligare förklaring till hur informationen har hanterats:

Kontaktperson

I de fall då det har funnits en uttalad kontaktperson har denne används. I annat fall har en verksamhetsansvarig använts som kontakt. Personens titel har tagits med då informationen har funnits tillgänglig.

Antal medlemsföretag

I de fall det finns utskrivet hur många företag som är medlemmar, har denna siffra används. I annat fall har en uppskattning gjorts utifrån initiativets företagslista (i de fall en sådan funnits tillgänglig).

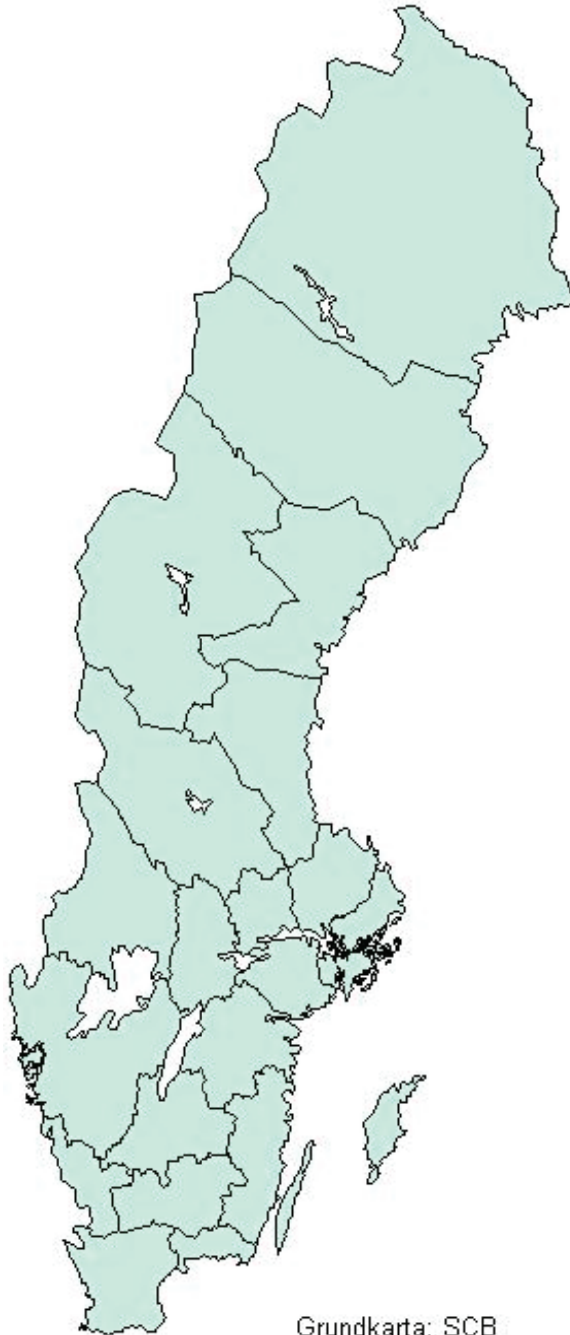
Finansiärer

Som tidigare nämnts har de flesta klusterinitiativen ett flertal medfinansiärer som stödjer satsningen genom bl.a. kontanta resurser och naturinsatser (in kind). I tabellen har dock enbart några ("större") av finansiärerna skrivits ut, då en fullständig lista många gånger blir allt för lång.

Samtidigt är det framförallt två kategorier av medfinansiärer som inte alls har redovisats i tabellen. I många fall har EU:s strukturfonder varit en medfinansiär till initiativen, vilket inte har framkommit. Likaså är företagen inom klustret ofta en stor kollektiv medfinansiär, som inte har kunnat redovisas.

Svenska Klusterinitiativ

- Peak Innovation
- High Voltage Valley
- Triple Steelix
- The Paper Province
- The Packaging Arena
- Compare
- Stål och Verkstad
- Måltidsriket
- Film i Väst
- Svenskt Marintekniskt Forum
- Automotive Sweden
- Smart Textiles
- Hälsoteknikalliansen
- Göteborg Bio
- Möbelriket
- Mobile Heights
- MMSS
- Medicon Valley
- Skånes Livsmedelsakademi

- Internet Bay
- Swedish Proving Ground Association
- Process IT Innovation
- Georange
- Safty and Rescue Region
- Framtidens Bioraffinaderi
- Future Position X
- Fiber Optic Valley
- Automation Region
- Robotdalen
- Uppsala Bio
- Stockholm Miljöteknikcenter
- Kista Science City
- Biotechvalley
- Hälsans nya verktyg
- Printed Electronics Arena
- Aluminiumriket
- Tunga Fordon
- Sustainable Sweden Southeast
- Telecom City

Initiativ	Geografiskt område	sida
Process IT Innovations	Norrbottn, Västerbotten	Sida 30
Internet Bay	Norrbottn, Västerbotten, Oulu (Finland)	Sida 31
Swedish Proving Ground Association	Arjeplog, Arvidsjaur, Jokkmokk och Älvsbyn	Sida 32
Georange	Västerbotten, Norrbotten	Sida 33
Peak Innovation	Åre, Krokomb, Östersund	Sida 34
Safety and Rescue Region	Västernorrland, Jämtland	Sida 35
Framtidens Bioraffinaderi	Västernorrland	Sida 36
Future Position X	"Gävlerregionen"	Sida 37
Fiber Optic Valley	Gävleborg, Västernorrland	Sida 38
Triple Steelix	Bergslagen	Sida 39
High Voltage Valley	"Ludvikaregionen"	Sida 40
The Paper Province	Värmland, Örebro län samt Norra Dalsland	Sida 41
The Packaging Arena	Värmland	Sida 42
Compare	Värmland	Sida 43
Stål och Verkstad	Värmland, Karlskoga, Degerfors och Hällefors	Sida 44
Måltidsriket	Örebro län och Värmland (Grythyttan)	Sida 45
Automation Region	Mälardalen	Sida 46
Robotdalen	Västmanland, Södermanland, Örebro län	Sida 47
Uppsala Bio	Uppsala	Sida 48
Kista Science City	Stockholm (Kista)	Sida 49
Stockholm Miljöteknikcenter	Stockholm och Mälardalen	Sida 50
Biotechvalley	Strängnäs	Sida 51
Göteborg Bio	Västra Götaland	Sida 52
Automotive Sweden	"Västsverige" (Västra Götaland)	Sida 53
Svenskt Marintekniskt Forum	Västra Götaland	Sida 54
Film i Väst	Västra Götaland (Trollhättan)	Sida 55
Smart textiles	Västra Götaland (Sjuhäradsbygden)	Sida 56
Printed Electronics Arena	Norrköping, Katrineholm	Sida 57
Hälsans nya verktyg	Östergötland	Sida 58
Sustainable Sweden Southeast	Kalmar län, Kronoberg, Blekinge	Sida 59
Hälsoteknikalliansen	Halland	Sida 60
Aluminiumriket	Kronoberg (med nationell utbredning)	Sida 61
Tunga Fordon	Kronoberg	Sida 62
Möbelriket	Kronoberg, Jönköpings län	Sida 63
Mobile Heights	Skåne	Sida 64
MMSS	Skåne, Blekinge	Sida 65
Medicon Valley	Skåne, (Öresund)	Sida 66
Skånes Livsmedelsakademi	Skåne	Sida 67
Telecom City	Karlskrona	Sida 68

ProcessIT Innovations

ProcessIT Innovations är ett samverkanscentrum i norra Sverige som arbetar för att, tillsammans med industriellt inriktade IT-företag, ta fram nya tekniska lösningar med utgångspunkt i basindustrins behov.

Initiativet till ProcessIT Innovations kom från näringslivet i regionen. Idag är process- och verkstadsindustrierna, IT-företagen samt universiteten i Umeå och Luleå engagerade. Dessutom finns fyra kustkommuner och länsstyrelserna i Västerbotten och Norrbotten med. Styrkan i ProcessIT Innovations strategiska idé ligger i det engagemang och den kraft som finns hos dessa aktörer i innovationssystemet.

Centrat arbetar utifrån regelbundet uppdaterade behovsanalyser med att identifiera nya lovande tekniska lösningar med stor potential för medverkande parter, inklusive den marknadsmässiga. På så sätt uppnår deltagarna bättre resultat snabbare än om de företar motsvarande utvecklingsprojekt på egen hand.

Internetadress	www.processitinnovations.se
Adress	Luleå Tekniska Universitet, 971 87 Luleå
Telefonnummer	0920-49 10 00
Kontaktperson	Anders OE Johansson Telefon: 0920-49 10 00
Geografiskt område	Norrbotten, Västerbotten
Typ av sektor	Process- och Verkstadsindustrin
Antal medlemsföretag	
Startår för initiativet	2002
Finansiärer	VINNOVA, länsstyrelsen Västerbotten, - Norrbotten, LTU, UmU, 4 Kommuner
Forskning, Universitet/Högskolor	Luleå Tekniska Universitet, Umeå Universitet
Koppling till andra kluster	Internet Bay

Internet Bay

Internet Bay supports IT companies in the region from Oulu in northern Finland to Umeå in northern Sweden. InternetBay's head office is located in Luleå, Sweden. The IT cluster was started by the IT industry in 1999.

Our business concept is to facilitate business by increasing contacts between the members and their customers in order to identify business opportunities and product ideas, and to promote the region through its brand name, thus increasing its members' revenue. **Our vision** is that InternetBay shall support ICT companies from northern Sweden, Finland and Norway in market and sales processes to reach the regional and international markets. Within these fields, in 10 years, we will be the biggest and most successful player. Thanks to our contribution the companies shall substantially increase their turnover and profit. Based on InternetBay efforts the ICT companies in the region will regard worldwide export as well as mutual cooperation as natural. Our strongest areas of operation are:

Process IT with both local and international market potential

E-health by local driving forces and through international needs

Mobile Internet as a carrier of products, services and applications

Telecom with services for mobile telephony and systems for operators

Internetadress	www.internetbay.com
Adress	Aurorum Science Park, SE-977 75 Luleå
Telefonnummer	
Kontaktperson	Johan Hedlin, Managing Director +46 (0)920 750 60, +46 (0)70 575 28 10 firstname.lastname@internetbay.com
Geografiskt område	Norrbottnen, Västerbotten, Oulu (Finland)
Typ av sektor	ICT sektorn
Antal medlemsföretag	Ca 30
Startår för initiativet	1999
Finansiärer	Luleå näringsliv, Umeå/Luleå/Skellefteå kommun
Forskning, Universitet/Högskolor	Luleå Tekniska Universitet
Koppling till andra kluster	IGIS, ProcessIT Innovation

Swedish Proving Ground Association – SPGA

The world has recognized that Northern Sweden has the perfect and most stable natural assets required for Winter Car Testing. With un-equaled industrial success in the region to start with, the Industry developed into one of the largest and fastest growing Industries in Sweden. The Swedish Governments recognition of the above is today visible through active promotion, support and the creation of the necessary infrastructure the industry deserves. Regional entrepreneur partnerships with multinational Car Manufacturers have developed and grown, and today there is no end in sight to the future and development possibilities for car testing in the region.

Among some of the major component companies that are performing their development and testing in the region, one can name: Haldex, Bosch, and Delphi. With all the above component companies collected in the region, most customers followed in-order to test the different related products in their own vehicles.

The primary mission of SPGA is to help member companies in their operations. Through SPGA, member companies work cooperatively to develop industry guidelines and practices that support critical vehicle testing needs such as test track management, vehicle maintenance, operations and providing of qualified personnel.

Internetadress	www.spga.se
Adress	
Telefonnummer	
Kontaktperson	Per-Gunnar Sundström, Chairman Phone: +46 70 586 25 53 pg.sundstrom@arjeplog.com
Geografiskt område	Arjeplog, Arvidsjaur, Jokkmokk, Älvsbyn
Typ av sektor	Biltest
Antal medlemsföretag	15
Startår för initiativet	
Finansiärer	
Forskning, Universitet/Högskolor	
Koppling till andra kluster	

Georange

GEORANGE Ideella Förening är en samordnande intresseorganisation med sin främsta utgångspunkt i Sveriges malm- och mineraltillgångar.

Föreningens huvudsakliga uppgift är att bredda synen på samhälls- och näringslivsutveckling kring gruv- och mineralindustrin, i syfte att skapa förutsättningar för utveckling av nya och befintliga företag. Avsikten är att göra detta inom ett antal avgränsade insatsområden:

- 1 Tillskapa en återkommande internationell mötesplats för gruv- och prospekteringsindustrin.
- 2 Forma och stärka ett fungerande nätverk av företag, akademi och offentliga aktörer.
- 3 Finna och visa på metoder för konstruktiva och utvecklande metoder där olika markanvändares intressen beaktas.
- 4 I samverkan med relevanta utbildnings- och forskningsinstitutioner utveckla gruv- och prospekteringsrelaterad miljöforskning i syfte att utveckla konkurrenskraftiga miljöteknikföretag.
- 5 Genom insatser riktade till folkbildningsorganisationer och ungdomsskolan sprida kunskap i syfte att höja kunskapsnivån om geologi.

Internetadress	www.georange.se
Adress	Box 43 930 70 Malå Besök: Skolgatan 4
Telefonnummer	0953-211 10
Kontaktperson	Lennart Gustavsson, Ordförande Tel: 0953-211 10, Mobil: 070-343 96 85 ordf@georange.se
Geografiskt område	Västerbotten, Norrbotten
Typ av sektor	Gruv- och Mineralindustrin
Antal medlemsföretag	Ca 50
Startår för initiativet	
Finansiärer/offentliga	Tillväxtverket
Forskning, Universitet/Högskolor	UmU, LTU
Koppling till andra kluster	

Peak Innovation

Peak Innovation arbetar för att stärka kopplingen mellan företag och akademi. Vi tror på förnyelse och tillväxt genom en kombination av kunskap baserad på erfarenhet och teoretiska slutsatser.

Bakom Peak Innovation finns ett samarbetsavtal mellan Mittuniversitetet, regionala företag organiserade i Peak Business & Sports AB, Östersunds-, Krokoms- och Åre kommun samt Jämtland Härjedalens Idrottsförbund. Peak Innovation vill:

- Skapa en utvecklingsmiljö som ger förutsättningar för företag att möta varandra, erbjuda ny kunskap och tillgång till forskning, att lättare rekrytera kompetent personal och få möjlighet till utvecklingsfinansiering.
- Initiera och leda projekt med forsknings-, produkt- och affärsutvecklingskaraktär. I forsknings- och utvecklingsprojekt samarbetar forskare och företag, där företagets behov och utmaningar står i centrum.
- Skapa arenor för innovation. Under namnet Åre Akademi skapas en kunskapsdriven utvecklingsarena för utbildning, realtester/forskning och företagsinkubatorsverksamhet. Parallellt pågår etablering av Mid Sweden Science Park vid Campus Östersund, en arena för att stimulera start och tillväxt av kunskapsintensiva företag

Internetadress	www.peakinnovation.se
Adress	Pedagogens väg 4 (Campus); 831 40 Östersund
Telefonnummer	063-51 90 30
Kontaktperson	VD/Processledare - Lasse Lindqvist
Geografiskt område	Åre, Krokoms, Östersund
Typ av sektor	Turism, Friluftsliv
Antal medlemsföretag	Ca 50
Startår för initiativet	
Finansiärer	VINNOVA, Mittuniversitetet, Länsstyrelsen Jämtlands Län, Östersund Kommun, Peak Business and Sports AB
Forskning, Universitet/Högskolor	Mittuniversitetet
Koppling till andra kluster	

Safety and Rescue Region – SRR

Det kluster som byggts upp inom SRR har en bred kompetens inom projektets tre strategiska kärnområden: Skydd mot olyckor, räddningsinsatser, hot/våld. På samtliga tre områden kan klustret leverera hela system av produkter, utbildning och andra tjänster.

Målet är internationell affärssamverkan: utveckling, handel och lärande. SRR lyfter fram produkter och tjänster i ett område där Mittsverige-regionen har landets största kluster av aktörer: säkerhet och räddning. På sikt är målet ett internationellt erkänt centrum för risk- och säkerhetsfrågor i regionen, med livlig gränsöverskridande handel och aktiv, nära samverkan mellan privata, offentliga och ideella aktörer.

Projektägare är Länsstyrelsen i Västernorrland och projektet delfinansieras av EU:s regionala fond, länsstyrelserna och landstingen i Västernorrland och Jämtland, Härnösands kommun, Kramfors kommun, Ånge kommun, Örnsköldsviks kommun samt Myndigheten för samhällsskydd och beredskap.

Internetadress	www.safety-rescue.se
Adress	
Telefonnummer	
Kontaktperson	Projektledare, Anneli Kuusisto, 0611-34 90 89 anneli.kuusisto@lansstyrelsen.se
Geografiskt område	Västernorrland, Jämtland
Typ av sektor	Säkerhet och Räddning
Antal medlemsföretag	Minst 10
Startår för initiativet	2005
Finansiärer	Länsstyrelsen, Västernorrland
Forskning, Universitet/Högskolor	Mittuniversitetet
Koppling till andra kluster	

Framtidens Bioraffinaderi

Framtidens Bioraffinaderi är namnet på den strategiska idé som samlar företag, universitet och offentlig verksamhet i Örnsköldsviks- och Umeåregionen kring en vision om hållbar tillväxt baserad på svensk skogsråvara.

Skogs- och processindustrin har historiskt sett varit en utvecklingsmotor i Sverige, inte minst i Örnsköldsvik. Örnsköldsvik brukar ibland kallas den svenska kemiindustrins vagg, men snart kan man tala om att Örnsköldsviksområdet inhyser även den industriella framtiden.

Tio mil norr om Örnsköldsvik ligger Umeå, norrlands akademiska bas. Där finns vetenskaplig topp och tradition i form av Umeå universitet och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU). Genom att samordna Örnsköldsviks industriella styrka med den spetsforskning som pågår i Umeå skapar Framtidens Bioraffinaderi ett dream team med sikte på stora vinster för regionen och för vår miljö. Bakom den strategiska idén Framtidens Bioraffinaderi står Processum Biorefinery Initiative AB som värd och tillsammans med övriga företag, universitet och samhällsorganisationer utvecklar vi Framtidens Bioraffinaderi.

Internetadress	www.bioraffinaderi.se
Adress	891 80 Örnsköldsvik
Telefonnummer	0660-571 00
Kontaktperson	Clas Engström VD, 0660-751 83, clas.engstrom@processum.se
Geografiskt område	Västernorrland
Typ av sektor	Processindustri
Antal medlemsföretag	10-15
Startår för initiativet	
Finansiärer	VINNOVA, Länsstyrelsen Västernorrland, UmU, Kempestiftelserna
Forskning, Universitet/Högskolor	Umeå Universitet, SLU
Koppling till andra kluster	Biofuel Region

Future Position X

Future Position X (FPX) Bygger Europas ledande klustermiljö för innovativ användning av Geografisk IT med fokus på att ta fram användarvänliga produkter och tjänster för att fatta trygga beslut. FPX klustrets intressenter sysselsätter ca 12 000 personer och tillsammans skapar de i Gävleregionen en för EU unik klustermiljö och den högsta koncentrationen av kompetens inom området i Sverige.

FPX roll är att vara en oberoende arena för test, utveckling och marknadsföring av Geografisk informationsteknik, tjänster och kunskap. På uppdrag av det nationella geodatarådet tillhandahåller FPX en unik test- och verifieringsmiljö för Spatial Data Infrastructure (SDI).

FPX arbetar i fyra verksamhetsområden, Research, Lab, Markets, Network, enligt en Push/Pull metodik som tar hänsyn till marknadens krav på tillämpad forskning.

Internetadress	www.fpx.se
Adress	Nobelvägen 2 Teknikparken, Hus Uppfinnaren - Box 975, 801 33 Gävle
Telefonnummer	026-61 44 00
Kontaktperson	Carina Gustavsson – Strategic Cluster Competence Developer, +46 (0)26-63 51 15 carina.gustavsson@fpx.se
Geografiskt område	"Gävleregionen"
Typ av sektor	Geografisk IT (GIS)
Antal medlemsföretag	Ca 25
Startår för initiativet	
Finansiärer	Tillväxtverket, Gävle kommun
Forskning, Universitet/Högskolor	Högskolan i Gävle
Koppling till andra kluster	Fiber Optic Valley

Fiber Optic Valley

Kärnan i vår verksamhet är att hjälpa globala och lokala företag att växa. Detta sker genom ett unikt stöd i form av forskning, utbildning, finansiering, kontakter och affärsutveckling - och en lika unik testmiljö för tekniska och beteendevetenskapliga studier.

Våra forsknings- och utvecklingsprojekt går ut på att skapa bästa tänkbara förutsättningar för våra partners att växa. Detta är en regel som gäller vare sig det handlar om ett nystartat småföretag, en multinationell koncern eller en enskild innovatör.

Det är hos våra partners som målen formuleras, det är av dem tjänsterna och produkterna lanseras och det är hos dem som jobb och regional tillväxt skapas. Vårt jobb är helt enkelt att använda våra resurser och verktyg till att göra allt vi kan för att de företag vi samarbetar med ska lyckas.

För företag erbjuder Fiber Optic Valley en för Sverige unik innovationsmiljö för utveckling och test av nya produkter och tjänster - en plats för ditt företag att växa.

Internetadress	www.fiber opticvalley.com
Adress	Stationsgatan 7, SE-824 43 Hudiksvall
Telefonnummer	+46 (0)650 55 66 18
Kontaktperson	Magnus Burvall, VD, 0650-55 6712 magnus.burvall@fiber opticvalley.com
Geografiskt område	Gävleborg, västernorrland
Typ av sektor	Fiberoptik
Antal medlemsföretag	30
Startår för initiativet	2003
Finansiärer	VINNOVA, Region Gävleborg, Hudiksvall Kommun
Forskning, Universitet/Högskolor	Mitt Universitetet, Högskolan i Gävle
Koppling till andra kluster	Future Position X

Triple Steelix

Vi tror på kraften i mötet mellan olika erfarenheter och kompetenser. Det är då det händer saker. Därför gör vi allt vi kan för att föra samman olika människor som kan ha nytta av varandra. Det är utifrån företagens behov vi arbetar. Vi förmedlar kontakter som små och medelstora företag i stål- och verkstadsindustrin kan ha nytta av i sitt dagliga arbete. Som kan få dem att växa och utvecklas.

Vi bygger nätverk, gör företagsbesök, bidrar med finansiellt stöd, anordnar branschträffar och seminarier och sist men inte minst – vi skapar projekt kring olika områden med utvecklingspotential på företagen. Det kan handla om allt från utveckling av en ny smidningsmetod till att ta vara på överskottsenergin i stålindustrin. Inget problem är för litet, ingen idé är för högtflygande för att inte Triple Steelix kan vara intresserad. Strategin kan sammanfattas i följande punkter:

- Skapa och koppla nätverk till företag, kommuner och högskolor för att utveckla Innovationssystemet
- Stärka kompetensutveckling och ledarskap på regional nivå samt inom Innovationssystemet
- Säkerställa långsiktighet för hållbar organisation för samverkans struktur

Internetadress	www.triplesteelix.se
Adress	Nygårdsvägen 1, 781 70 Borlänge
Telefonnummer	0243 - 737 35
Kontaktperson	Maria Engholm, 070-239 92 07 maria.engholm@triplesteelix.se
Geografiskt område	Bergslagen
Typ av sektor	Stålindustrin
Antal medlemsföretag	Ca 200
Startår för initiativet	
Finansiärer	VINNOVA, 13 kommuner, Länsstyrelserna Västmanland, Dalarna, Gävleborg, Region Dalarna och Gävleborg, SSAB
Forskning, Universitet/Högskolor	Högskolan Dalarna, Högskolan i Gävle, Mälardalens Högskola, etc.
Koppling till andra kluster	

High Voltage Valley

High Voltage Valley finns till för att skapa tillväxt och utveckling i Ludvika-regionen. Vi är en plattform för samverkan mellan företag, universitet och offentliga aktörer. Fokus nu ligger på att vidareutveckla och stärka denna plattform med fler mindre och medelstora företag i regionen.

Genom en nära samverkan höjer vi regionens attraktivitet, lockar viktig kompetens och bidrar till utveckling av befintliga företag och nya innovationer. En nära samverkan säkerställer också att vi befäster regionens världsledande position inom elkraftområdet.

Konkret är målsättningen att samverkan mellan de olika aktörerna ska resultera i forsknings- och utvecklingsprojekt som i sin tur bidrar till kommersialisering av nya produkter, att nya företag startas och på det stora hela en positiv utveckling av regionen.

Under åren 2006-2008 fick High Voltage Valley finansiering från regeringen för att bygga upp och utveckla verksamheten.

Internetadress	www.highvoltagevalley.org
Adress	Fredsgatan 27, 771 28 Ludvika, Box 832.
Telefonnummer	0240-86040
Kontaktperson	Linda Nilsson, +46 240 565 510 +46 703 186 033 linda.nilsson@highvoltagevalley.org
Geografiskt område	"Ludvikaregionen"
Typ av sektor	Elkraft
Antal medlemsföretag	
Startår för initiativet	2005
Finansiärer	Ludvika Kommun, Smedjebackens Kommun, Region Dalarna
Forskning, Universitet/Högskolor	KTH, CTH och Uppsala Universitet
Koppling till andra kluster	

The Paper Province

Paper Province är en ekonomisk förening som samordnar och utvecklar samverkan mellan aktörerna i det massa- och pappersteknologiska näringslivet i Värmland, norra Dalsland och Örebro län. Verksamheten inriktas mot marknadsföring, projektutveckling, kompetensförsörjning, tillväxt och utvecklingsamverkan med näringsliv, skolor, universitet och offentlighet - regionalt, nationellt och internationellt.

Den lokala närheten till råmaterial, modern infrastruktur och ett centralt läge i Nordeuropa gör vår region till en av världens ledande platser för denna bransch. Ingen annanstans finns så mycket kompetens samlad kring massa-, pappers- och förpackningsindustrin. Här finns mer än 250 företag med ca 12 500 anställda inriktade på denna industri. Exempel på aktiviteter för deltagande företag:

- Tillgång till nätverkets arbetsgrupper t.ex. kompetensförsörjning
- Plats i företagsdatabasen på Internet
- Nyhetsbrev (digitala veckobrev ca 40 st/år, 4 st Nyhetsbrev i tryckt form)
- Rätt att använda The Paper Province-logotypen i den egna marknadsföringen
- Länk till företagets hemsida från The Paper Province hemsida
- Tillgång till utvecklingsprojekt som drivs genom The Paper Province
- Nätverksträffar där alla företag i nätverket får möjlighet att träffas.
- Tillgång till våra skräddarsydda utbildningar genom vårt kompetenscentrum.

Internetadress	www.paperprovince.com
Adress	Axel Johnsons Väg 6, 652 21 Karlstad
Telefonnummer	054-17 79 40
Kontaktperson	Mats Williams, VD 054-177942, 070-627 49 42 e-post: m.williams@paperprovince.com
Geografiskt område	Värmland, Örebro län samt Norra Dalsland
Typ av sektor	Massa- och Pappersteknologi
Antal medlemsföretag	250
Startår för initiativet	1999
Finansiärer	Region Värmland, Karlstads Kommun Hammarö Kommun, Grums Kommun
Forskning, Universitet/Högskolor	Karlstads Universitet
Koppling till andra kluster	The Packaging Arena, Compare

The Packaging Arena

Vi är en intresseorganisation för företag, organisationer och forskare med ett gemensamt mål – att skapa framtidens förpackningar utifrån konsumentbehov och hållbarhetsaspekter. Vårt syfte är att samla världens bästa förpackningskompetens och erbjuda den på en internationell marknad.

Vår vision är att sätta konsumentinsikt, lönsamhet och hållbarhet som en innovativ drivkraft vid skapandet av framtidens förpackningar.

Vår mission är att lyfta fram förpackningens potential som konkurrensmedel och minska förpackningens påverkan på miljön.

Vi har tagit fram ett nytt arbetssätt för konsumentdriven förpackningsutveckling. Med konsumenten i fokus plockar vi fram de kompetenser som krävs för att varumärkesägaren ska kunna utveckla innovativa och smarta lösningar. Oavsett om det handlar om butiks- eller transportförpackningar.

Internetadress	www.thepackagingarena.com
Adress	Axel Johnsons väg 6, 652 21 Karlstad
Telefonnummer	
Kontaktperson	Per Branzén, VD: Tel 070 591 63 80 p.branzen@packagingarena.com Ulrika Evermark, VD, Tel 0702 500 053 u.evermark@packagingarena.com
Geografiskt område	Värmland
Typ av sektor	Förpackningsutveckling (industriell)
Antal medlemsföretag	Ca 35
Startår för initiativet	Från 2004
Finansiärer	Tillväxtverket
Forskning, Universitet/Högskolor	Karlstads Universitet
Koppling till andra kluster	The Paper Province, Compare

Compare

Stiftelsen Compare Karlstad är en samverkansorganisation för företag i regionen som arbetar inom IKT. Med fokus på **affärer, etableringar** och **kompetensförsörjning** ska Compare verka för att nå stiftelsens mål – att skapa tillväxt för intressentföretagen. Detta ska uppnås genom att Compare kraftfullt verkar för **samverkan** mellan intressentföretagen; mellan företag och det offentliga; mellan företag och Karlstads universitet. Stiftelsen har omkring 100 intressentföretag med sammanlagt ca 2 500 anställda i regionen.

Genom externa kontakter och god kännedom om intressentföretagen yppas möjligheter till affärer. Compare söker sådana möjligheter och bidrar till att koppla ihop köpare och säljare samt verkar för att företag, enskilt eller i grupp tar hem order. Compare kan också bidra med resurser för affärsutveckling. Compare jobbar ”inifrån och ut” i intressentföretagen - det vill säga sonderar vilka företag som branschen önskar ska etablera sig, förmedlar kontakter från intressentföretagens nätverk samt lämnar över till andra regionala aktörer.

På kort sikt anordnas utbildningar, kurser, föreläsningar och studiebesök. Detta sker i nära samverkan - dels internt mellan Compare-företagen i CompareAkademien, dels med Karlstad universitet och The Paper Province, som redan har etablerade rutiner och administration när det gäller utbildningar. För att säkra kompetensförsörjningen på längre sikt arbetar Compare med att öka intresset för ICT-branschen, samt verka för god kvalitet i nya och befintliga utbildningar.

Internetadress	www.compare.se
Adress	Lagergrens gata 4, Box 264, 651 07 Karlstad
Telefonnummer	054-12 04 00
Kontaktperson	Göran Österman, Verkställande tjänsteman 054 12 04 00, 0705 82 05 27
Geografiskt område	Värmland
Typ av sektor	IKT- sektorn
Antal medlemsföretag	Ca 100
Startår för initiativet	2000
Finansiärer	Sparbankstiftelsen alfa, Region Värmland
Forskning, Universitet/Högskolor	Karlstad Universitet
Koppling till andra kluster	The Paper Province, The Packaging Arena

Stål och Verkstad

Kompetenscentrum Stål & Verkstads arbete ska bidra till ekonomisk tillväxt, nya arbetstillfällen och etablering av nya företag i en av Nord-Europas ledande stål- och verkstadsregioner. Arbetet sker inom **affärsutveckling, FoU, Entreprenörskap, Utbildning och kompetensutveckling.**

... utifrån stål- och verkstadsföretagens behov agera systemintegrator i det regionala innovationssystemet genom fokusering på entreprenörskap, affärsutveckling, forskning och utveckling samt utbildning och kompetensutveckling i samverkan med företagen och offentliga aktörer. Vi ska bistå de värmländska stål- och verkstadsföretagen, inklusive Degerfors, Karlskoga och Hällefors, i sina ambitioner att stärka sin konkurrenskraft genom ett framsynt förnyelsearbete.

Finansieringen av Kompetenscentrum Stål & Verkstad sker initialt av Länsstyrelsen i Värmland, berörda kommuner i Värmland inklusive Degerfors, Karlskoga och Hällefors samt EU Mål 2 Västra. Inom en överskådlig framtid kommer Kompetenscentrum Stål & Verkstad att övergå i en ekonomisk förening.

Internetadress	www.stalverkstad.se
Adress	Järnvägsgatan 12, 2 vån, 681 84 Kristinehamn
Telefonnummer	
Kontaktperson	Jan Erik Odhe, Verksamhetschef 0550-858 30, 070-641 20 88 jannerik.odhe@stalverkstad.se
Geografiskt område	Värmland, Karlskoga, Degerfors och Hällefors
Typ av sektor	Stål- och Verkstadsindustrin
Antal medlemsföretag	Ca 25
Startår för initiativet	2006
Finansiärer	Länsstyrelsen Värmlands Län
Forskning, Universitet/Högskolor	Bergsskolan, Karlstad Universitet
Koppling till andra kluster	

Måltidsriket

Med nav i Grythyttan, på gränsen mellan Örebro- och Värmlands län har naturligt skapats en mötesplats kring just måltiden, med ett kluster av måltidsföretagande, universitetsutbildningar kring måltidskonst och med detta ett växande nätverk av måltids- och upplevelseentreprenörer.

AB Måltidsupplevelser i Grythyttan är ett näringslivsutvecklingsbolag och ägs av Hällefors kommun. Bolaget har uppdraget att utveckla måltidsindustrin genom ökat utbyte mellan utbildning, forskning och näringsliv.

Måltidsriket ekonomisk förening är en sammanslutning av företag och organisationer i Örebro- och Värmlands län, som gemensamt arbetar med utvecklingsfrågor. Dessa företag är, tillsammans med utbildningarna kring måltid inte minst genom Restauranghögskolan som Örebro Universitet driver i Grythyttan, hjärtat i det vi kallar Måltidsriket.

Mötesplats Upplevelseindustrin Hällefors är en av Sveriges åtta mötesplatser för upplevelseindustrin, den "nya" ekonomin.

Internetadress	www.maltidsriket.se
Adress	Prästgatan 20, 712 60 Grythyttan
Telefonnummer	0591-140 67
Kontaktperson	
Geografiskt område	Örebro Län och Värmland (Grythyttan)
Typ av sektor	Måltids- och Upplevelseindustrin
Antal medlemsföretag	
Startår för initiativet	
Finansiärer	KK-stiftelsen
Forskning, Universitet/Högskolor	Restauranghögskolan (Örebro Universitet)
Koppling till andra kluster	

Automation Region

Automation Region är ett samarbetsprojekt med syfte att stärka och synliggöra vår världsledande automationsindustri och vårt stora automations- och produktionskunnande. Automation är en svensk framtidsbransch av stor betydelse för konkurrenskraften och för de stora frågorna runt resursanvändning, energi och miljö. Automation omfattar alla system runt mätning och styrning av tillverkningsprocesser där produktivitet, kvalitet, miljöstyrning och människans interaktion står i fokus. Detta är områden där svenska företag och högskolor har världsledande ställning och där samarbetet i Automation Region syftar till att ytterligare stärka vår position.

Automation Region arbetar med mötesplatser och kompetens, bland annat genom regelbundna frukostmöten med intressanta talare och mingel. Vi arrangerar workshops inom innovation för nya produkter och avknoppningar. Olika medlemmar bildar referensgrupper där verksamheten vidareutvecklas och naturligtvis har vi en styrelse med stark representation från företag och region. För närvarande har vi ett 30-tal medlemsföretag och partner med regelbundna möten och samarbeten inom affärsutveckling, innovation, kompetens och forskning.

Internetadress	www.automationregion.com
Adress	c/o Mälardalens högskola, 721 23 Västerås
Telefonnummer	
Kontaktperson	Sven-Arne Paulsson, Processledare 021-10 13 17, 0739-60 74 85 svenarne.paulsson@automationregion.com
Geografiskt område	Mälardalen
Typ av sektor	Automationsindustri
Antal medlemsföretag	Ca 30
Startår för initiativet	
Finansiärer	Regionförbundet Örebro
Forskning, Universitet/Högskolor	Mälardalen Högskola, Örebro Universitet
Koppling till andra kluster	Robotdalen

Robotdalen

I Robotdalen utvecklas robotik för industri, logistik och hälsosektorn. Forsknings- och utvecklingsprojekt drivs på små och medelstora företag, sjukhus, globala företag som ABB, Volvo, Atlas Copco och ESAB samt Örebro universitet och Mälardalens högskola. Vi arbetar för fler och bättre utbildningar och ett ökat teknikintresse hos barn och ungdomar. Nya idéer stöttas från prototyp till färdig produkt.

Aktörer i Södermanlands, Västmanlands och Örebro län samarbetar för att stärka regionen som världsledande inom tillverkning, forskning och utveckling av robotbaserad automation. Fram till år 2013 ska vi få fram 30 nya företag och 30 nya produkter inom robotik och automation!

Internetadress	www.robotdalen.se
Adress	Robotdalen, Mälardalens högskola Box 1020, 721 26 Västerås Refnr: Hld 01 (Obs! Måste anges!)
Telefonnummer	
Kontaktperson	Processledare, Erik Lundqvist, 021-34 48 51, 070-624 48 51
Geografiskt område	Västmanland, Södermanland, Örebro län
Typ av sektor	Robotik och Automation
Antal medlemsföretag	
Startår för initiativet	
Finansiärer	VINNOVA, Länsstyrelserna Västmanland, - Örebro, Regionförbunden Södermanland, - Örebro
Forskning, Universitet/Högskolor	Örebro Universitet och Mälardalens Högskola
Koppling till andra kluster	Automation Region

Uppsala Bio

Firmly anchored in Uppsala's life science sector, owned by the two universities, the university hospital, the life science industry and society, Uppsala BIO has a unique position and a mission is to stimulate the long term development and growth of the sector. Uppsala BIO's focus is on early innovations responding to life science needs in programs connecting academic research, life science industries and society. Uppsala BIO builds on a long tradition of cross-border cooperation, transforming research results into benefits for healthcare.

Uppsala BIO's contribution to the growth of the region's life science sector is focused on the interactions between industry and academy, and actions are grouped around four action areas, namely:

- Uppsala BIO-X – needs motivated the cross-disciplinary research
- Innovations
- Skills and training
- Networking

Internetadress	www.uppsalabio.se
Adress	Uppsala Science Park, Dag Hammarskjölds v. 60, SE-751 83 Uppsala Sweden
Telefonnummer	+46 (0)18 471 19 65
Kontaktperson	Erik Forsberg, Managing Director erik.forsberg @ uppsalabio.com +46 (18) 57 23 49, +46 (70) 350 41 43
Geografiskt område	Uppsala
Typ av sektor	Life Science
Antal medlemsföretag	30
Startår för initiativet	2007
Finansiärer	VINNOVA, UU, SLU, Regionförbundet Uppsala Län, Uppsala Kommun
Forskning, Universitet/Högskolor	Uppsala Universitet
Koppling till andra kluster	Biotechvalley, Stockholm - Uppsala Life Science

Kista Science City

Få platser i världen kan visa på samma bredd inom näringslivet i hela värdekedjan inom trådlösa system från forskning via tekniköverförare till konsulter, företag som specificerar produkter, utvecklingsföretag, produktionsföretag, distributionsföretag och operatörer.

Kista Science City kännetecknas av ett nära samarbete mellan näringsliv, akademi och offentliga aktörer. Vi vet att en viktig faktor för tillväxt är att identifiera, facilitera för och stärka samverkan samt stödja, upprätta och stimulera mötesplatser och nätverk för alla aktörer i regionen. Nätverken är till för att stimulera kund- och leveransrelationer, förenkla personliga kontakter, öka samhörighetskänslan i den geografiska regionen, skapa tydliga industriella noder inom tillväxtområdena samt attrahera fler företag att flytta till Kista Science City regionen. Nätverken stärker också dialogen mellan forskningen och det etablerade näringslivet, för att stimulera innovation och nytt kapital. Mellan universiteten och branschföretagen säkras nätverkandet också den framtida kompetensförsörjningen.

Kista Science City är ett ICT-kluster. De företag som är etablerade här utvecklas och stimuleras till tillväxt genom samspelet med andra aktörer i deras omgivning: kunder, leverantörer och konkurrenter såväl som forsknings- och utbildningsinstitutioner och offentlighet. Företagens konkurrenskraft ökar eftersom de stimuleras av ett självgenererande ekosystem bestående av de företag, organisationer och andra aktörer det samspelar med.

Internetadress	www.kista.com
Adress	GROWHOUSE, Isafjordsgatan 39B, s-164 40 KISTA
Telefonnummer	
Kontaktperson	Angelica Holmerin, Head of Finances angelica.holmerin@kista.com +46 (0)704-58 29 24
Geografiskt område	Stockholm (Kista)
Typ av sektor	ICT
Antal medlemsföretag	Ca 520
Startår för initiativet	2004
Finansiärer	
Forskning, Universitet/Högskolor	Stockholms Universitet, KTH
Koppling till andra kluster	

Stockholm Miljöteknikcenter

Startades hösten 2005 för att öka samverkan mellan företag, forskare och offentliga aktörer inom tillväxtområdet miljöteknik. Det fanns redan förut flera olika aktörer på nationell och regional nivå men ingen med basen i Stockholm eller Mälardalsregionen.

Av föreningens medlemmar är flertalet företag. Bland de övriga återfinns numera tre kommuner, Stockholm Business Region, KTH och två intresseorganisationer för företag. SMTC är inriktat på att bygga upp konkreta samarbetsverktyg och kontaktkanaler i Stockholm och Mälardalen så att det lyfter regionens produktutveckling och exponering, två viktiga insatsområden som stödjer varandra.

SMTC syftar till att skapa konkret samverkan mellan privata och offentliga aktörer så att det främjar:

- kunskapsutveckling hos företag och andra aktörer
- spridning och försäljning av goda miljölösningar
- kostnadseffektiv samordning av regionala resurser
- nya kontakter och synergier mellan aktörer och nivåer

Internetadress	www.smtc.se
Adress	c/o IVL Svenska Miljöinstitutet Box 210 60, 100 31 Stockholm, Valhallav. 81, Östra Station
Telefonnummer	
Kontaktperson	Östen Ekengren (Ordförande SMTC) 08-598 56 343, osten.ekengren@ivl.se
Geografiskt område	Stockholm och Mälardalen
Typ av sektor	Miljöteknik
Antal medlemsföretag	Ca 25
Startår för initiativet	2005
Finansiärer	Tillväxtverket
Forskning, Universitet/Högskolor	KTH
Koppling till andra kluster	

Biotechvalley

Biotechvalley är ett kluster som verkar för att effektivisera utvecklingen av läkemedel och biotekniska produkter. Arbetet sker via Biotechvalleys nätverk och vid de egna lokalerna i Strängnäs

Vi hjälper företag att komma från idé till kommersiell produktion genom aktiviteter inom bioteknisk processutveckling, strategiskt stöd och kompetensutveckling. Arbetet bedrivs enligt Triple Helix-modell genom samverkan av aktörer inom Industri, Samhälle och Akademi.

I Biotechvalleys eget utvecklingscenter i Strängnäs erbjuds kontor och laborationslokaler med support av kvalitetssystem och affärsutveckling. Målet är att den kompetens och erfarenhet som finns inom nätverket skall vara en resurs för alla parter. Biotechvalleys fokus i ett läkemedels utveckling ligger på produktion och att göra rätt från början, "bygga in kvalitet".

Vår övertygelse är att det krävs större koordination, parallella processer och högre träffsäkerhet i läkemedelsutvecklingen för att få ner kostnaderna och minska tiden från idé till marknad.

Stiftelsen Biotechvalley.nu bildades 2005 med Pfizer Health, Recip (nuvarande Recipharm), Biovitrum, Karolinska Institutet Holding, Europaskolan och Kilenkryssset som stiftare.

Internetadress	www.biotechvalley.nu
Adress	Box 554, 645 25 STRÄNGNÄS, Ekbacken, Dammvägen 12
Telefonnummer	+46 (0)152 – 431 30
Kontaktperson	VD, Christer Johansson, christer@cnjpharma.se , +46 (0)8 - 550 977 50, +46 (0)70 - 206 82 33
Geografiskt område	Strängnäs
Typ av sektor	Bioteknik
Antal medlemsföretag	Ca 10
Startår för initiativet	2005
Finansiärer	Eskilstuna och Stängnäs kommun
Forskning, Universitet/Högskolor	Mälardalens Högskola, Europaskolan, KTH
Koppling till andra kluster	Uppsala Bio

Göteborg Bio

GöteborgBIO is a joint project between national and regional players. It aims to create a solid base for long-term growth in the biomedical field within the region, by cultivating academic research and commercial innovations and adaptations within the health care system.

GöteborgBIO has the following focus areas:

- Reinforcing the commercial turnover as a result of research and development within biomaterial and cell therapy.
- Educating and training future leaders in advanced business development within the biomedical field.
- Developing and reinforcing the infrastructure for the commercial development of projects within biomedicine.
- Attracting both expertise and capital to the biomedical field within the region

Internetadress	www.goteborgbio.se
Adress	Medicinaregatan 8A, SE- 413 46 Göteborg +46 (0)31 - 61 24 02öteborg
Telefonnummer	+46 31 612 402
Kontaktperson	Bengt Belfrage, Director 46 (0)31-741 17 68, 46 (0)705-16 32 45 bengt.belfrage@goteborgbio.se
Geografiskt område	Västra Götaland
Typ av sektor	Biomedicin
Antal medlemsföretag	
Startår för initiativet	
Finansiärer	VINNOVA, Västra Götalandsregionen, Business Region Göteborg, Innovation Väst
Forskning, Universitet/Högskolor	CTH, Sahlgrenska Universitetssjukhus
Koppling till andra kluster	

Automotive Sweden

Automotive Sweden är en organisation som syftar till att sprida kunskap om och marknadsföra fordonsbranschen i Västsverige.

- Automotive Sweden skall presentera vad som finns inom fordonsbranschen i Västsverige, både inom industrin, akademien och den offentliga sektorn.
- Automotive Sweden skall stimulera samarbeten och hitta kopplingar mellan de olika aktörerna både nationellt och internationellt.
- Automotive Sweden skall ha ett nära samarbete med de andra offentliga aktörerna och stimulera samarbeten däremellan för att stärka insatserna som görs.

Syftet är att behålla Västsveriges starka position som en konkurrenskraftig fordonsregion samt för att stimulera tillväxt i branschen.

Genom att föra samman den offentliga sidan med industrin och akademien skapar Automotive Sweden en neutral mötesplats där möjlighet till nya samarbeten kan skapas. Automotive Sweden samarbetar även med andra fordonskluster i Europa för att utbyta kunskap och kompetens.

Internetadress	www.automotivesweden.se
Adress	Box 111 19, 404 23 Göteborg
Telefonnummer	+46 (0)31 61 24 02
Kontaktperson	Malin Norén, Affärsområdeschef, +46 31 61 56 17, +46 709 67 56 00 malin.noren@businessregion.se
Geografiskt område	"Västsverige" (Västra Götaland)
Typ av sektor	"Fordonsbranschen"
Antal medlemsföretag	
Startår för initiativet	
Finansiärer	
Forskning, Universitet/Högskolor	CTH
Koppling till andra kluster	

Svenskt Marintekniskt Forum

Genom att driva en projektarena där samverkande företag, skolor, universitet, forskare och myndigheter kan samlas och arbeta gränsöverskridande i marina frågor. Vårt övergripande mål är att bygga upp ett svenskt marintekniskt kluster. För att lyckas med det vill vi bygga upp en projektarena där företag, forskare, universitet med flera kan arbeta gränsöverskridande i projekt som rör övergripande frågor som exempelvis energi- och miljöteknik, kompetensförsörjning samt andra tekniska projekt. Svenskt Marintekniskt forum vill:

- Stimulera nyrekrytering till branschen
- Stödja teknisk utveckling genom att driva en projektarena
- Bygga nätverk mellan maritima företag
- Företräda branschen och påverka beslutsfattare
- Öka marknadsandelar för de samverkande företagen, bland annat genom marknadsföringsinsatser nationellt och internationellt

Internetadress	www.smtf.se
Adress	Museigatan 2, 45150 UDDEVALLA
Telefonnummer	0522-19932
Kontaktperson	Patric Westdahl, Verksamhetschef, 0708-880607, patric@smtf.se
Geografiskt område	Västra Götaland
Typ av sektor	"Maritima branschen"
Antal medlemsföretag	
Startår för initiativet	2007
Finansiärer	Västra Götalandsregionen, Tillväxtverket
Forskning, Universitet/Högskolor	Kungälv KY-utbildning
Koppling till andra kluster	

Film i Väst

Film i Väst har medvetet byggt långsiktiga relationer till både produktionsbolag och enskilda kreatörer. Det har gjort att en lång rad inhemska och internationella produktionsbolag fortsätter att förlägga sina produktioner till Trollhättan med omnejd.

Satsningen på mötesplatserna ska ge möjlighet till kompetensutveckling genom möten över delområdesgränserna. En utgångspunkt för det som sker är samarbetet mellan högskola/universitet, privat och offentligt näringsliv (s.k. triple helix). Målet är att utveckla en plattform för kontinuerliga gränsöverskridande möten där förutsättningar för kunskapsöverföring och kompetensutveckling skapas.

Inom satsningen Mötesplats för film och media kommer Film i Väst att samverka med andra aktörer för att skapa möjligheter och förutsättningar för nätverksskapande möten, seminarier, workshops och spetsutbildningar, främst inom film/media.

Internetadress	www.filmivast.se
Adress	Åkersjövägen 4, Box 134, 461 23 Trollhättan
Telefonnummer	0520-49 09 00
Kontaktperson	Tomas Eskilsson, vd telefon 0520-49 09 11 tomas.eskilsson@filmivast.se
Geografiskt område	Västra Götaland (Trollhättan)
Typ av sektor	Filmindustri
Antal medlemsföretag	Ca 30
Startår för initiativet	1992
Finansärer	Västra Götalandsregionen, KK-stiftelsen
Forskning, Universitet/Högskolor	
Koppling till andra kluster	

Smart Textiles

Smart Textiles bygger ett internationellt erkänt centrum för innovation, utveckling, design och produktion av nästa generations textila produkter. I vår region, med Borås som centrum, verkar ett internationellt välkänt kluster av textil och konfektionsföretag som, genom Smart Textiles, länkas ihop med företag i andra branscher.

Målet är att driva ett dynamiskt innovationssystem, Smart Textiles, för att främja tillväxt, stärka internationella konkurrenskraften och skapa nya arbetstillfällen i regionen.

Affärs- och utvecklingsmöjligheterna är inte knutna till textilindustrin, utan kan finnas i vilken bransch som helst. Textil blir då den sammanfogande idén.

Smart Textiles affärsidé är att stimulera och stödja behovsmotiverad forskning och att skapa förutsättningar för samarbeten mellan slutanvändare, forskare och industrin, så att nya produkter och tjänster inom framtidens textilier kommer ut på marknaden.

Internetadress	www.smarttextiles.se
Adress	Textilhögskolan i Borås 501 90 Borås, Fabriksgatan 12 - vån 7
Telefonnummer	033 - 435 44 90
Kontaktperson	Erik Bresky, Processledare, 033 - 435 41 31, 0733 - 77 85 20 erik.bresky@hb.se
Geografiskt område	Västra Götaland (Sjuhäradsbygden)
Typ av sektor	"Smarta textiler" (Textilutveckling)
Antal medlemsföretag	Ca 30
Startår för initiativet	
Finansiärer	VINNOVA, Västra Götalandsregionen, Sjuhäradskommunerna
Forskning, Universitet/Högskolor	Högskolan i Borås, CTH
Koppling till andra kluster	

Printed Electronics Arena (PEA)

Visionen för PEA (Printed Electronics Arena) är att skapa hållbar långsiktig tillväxt i regionen runt Norrköping genom att kommersialisera och exploatera den starka forskning och utveckling som sedan 1998 bedrivits vid Linköpings Universitet (LiU) och Acreo inom det helt nya teknologiområdet Tryckt Elektronik.

PEA drivs aktivt med Norrköping Science Park som värd. Det är ett av fem VINNVÄXT-initiativ inom Tryckt Elektronik där en tredjedel av projektkostnaderna finansieras av VINNOVA och där de övriga två tredjedelarna finansieras av kommunerna Norrköping och Katrineholm samt i dagsläget även av Acreo och Norrköping Science Park.

Nätverket PEA bildades för att marknadsaktörerna inom kommun, universitet och näringsliv, de s.k. Triple Helix-parterna tillsammans ska kunna verka för en regional utveckling av verksamheter med Tryckt Elektronik som bas. Det kan till exempel handla om samarbeten kring marknadsaktiviteter, produktion och produktutveckling.

Målsättningen är att skapa ett nätverk med olika kluster kring Tryckt Elektronik där deltagande företag får möjlighet att utbyta erfarenheter och utnyttja de forsknings- och utvecklingsresultat som redan har uppnåtts.

Internetadress	www.printedelectronicsarena.com
Adress	Södra Grytsgatan 4, 601 86 Norrköping
Telefonnummer	+46 11 26 41 99
Kontaktperson	Magnus Enström, klustercoach, 070-328 58 84 magnus.enstrom@nosp.se ,
Geografiskt område	Norrköping, Katrineholm
Typ av sektor	Tryckt Elektronik
Antal medlemsföretag	
Startår för initiativet	1998
Finansiärer	VINNOVA, Acreo, Regionförbundet Östsam, Norrköpings Kommun
Forskning, Universitet/Högskolor	Linköpings Universitet
Koppling till andra kluster	

Hälsans nya verktyg

Inom Hälsans nya verktyg utvecklas och stöttas vårdsmarta lösningar som på sikt skapar tillväxt i regionen.

Hälsans nya verktyg arbetar med att utveckla nya produkter och tjänster inom vård och omsorg. Vi utgår från hemmet. Anledningarna till detta är flera. En av de målbilder som vi arbetar med är att hälften av alla som besöker primärvården ska kunna lösa sina behov på andra sätt – helst av allt i det egna hemmet! Vi tycker också att man ska slippa åka till sjukhuset för att söka vård om man lika gärna kan stanna kvar hemma, och ändå få samma hjälp. Vår erfarenhet är att såväl människor med funktionshinder som äldre vill bo kvar hemma så länge som möjligt, även när deras behov av vård ökar.

Konkret arbetar vi bland annat med att stödja behovsmotiverad forskning inom vård och omsorg och med att skapa förutsättningar för samarbeten mellan näringsliv, forskning och vårdgivare, för att på så sätt stimulera till nya produkter och tjänster. Vårt framgångskoncept är att sammanföra kravställare, problemlösare och personer som är bra på att kommersialisera idéer. Vi stödjer hela processen; från behov, via idéer, förstudier, utveckling och kommersialisering till produkter och tjänster som på sikt kan nå en internationell marknad.

Internetadress	www.halsansnyaverktyg.se
Adress	Postadress: Box 1224, 581 12 Linköping Besöksadress: Platensgatan 29 582 20 Linköping
Telefonnummer	
Kontaktperson	Sven Ehn, VD, 0734-17 69 91 sven.ehn@halsansnyaverktyg.se
Geografiskt område	Östergötland
Typ av sektor	Vård och Omsorg
Antal medlemsföretag	Ca 60
Startår för initiativet	
Finansiärer	Regionförbundet Östsam, Landstinget Östergötland, Norrköpings- och Linköpings Kommun, LIU
Forskning, Universitet/Högskolor	Linköpings Universitet
Koppling till andra kluster	

Sustainable Sweden Southeast

Sustainable Sweden Southeast AB is a business creating network. We facilitate access to stakeholders in the market for environmental technology, and acts as a “one-stop-shopping” hub for the region’s environmental knowledge base and technology.

Our core strength is complete system solutions, taking advantage of the interaction between trade and industry, universities and municipalities. Our solutions are designed to meet and exceed clients’ demands and in the same time contribute to a sustainable development of society and the environment.

(Sustainable Sweden Southeast AB består av ett trettiotal samarbetspartners. Klustret syftar till att underlätta för intressenter inom området miljöteknik, och verkar för att främja miljöteknikexport och att stärka regional konkurrenskraft inom energi- och miljöteknikområdet. Detta sker främst genom systemlösningar som utnyttjar interaktionen mellan handel, industri, universitet och kommuner. Systemlösningarna ska syfta till att bland annat bidra till en hållbar utveckling. Sustainable Sweden arbetar med ett antal projekt, varav ”Technical Visits” är ett av dem. Projektet riktar sig till klienter över hela världen, och innebär att klustret förbereder tekniska program och seminarier som exempelvis har handlat om artificiella våtmarker som kan tjäna som resurs för vattenrening. /Tillväxtverket)

Internetadress	www.sustainable-sweden.se
Adress	Gröndalsvägen 19B SE-392 36 Kalmar
Telefonnummer	+46 (0)480 49 15 25
Kontaktperson	
Geografiskt område	Kalmar Län, Kronoberg, Blekinge
Typ av sektor	Miljöteknik
Antal medlemsföretag	Ca 20
Startår för initiativet	
Finansiärer	Tillväxtverket, Kalmar Län
Forskning, Universitet/Högskolor	Blekinge Tekniska Högskola, Kalmar Högskola
Koppling till andra kluster	

Hälsoteknikalliansen

Är en ideell förening. Vårt mål är att sydvästra Sverige ska bli en ledande region för utveckling av produkter och tjänster inom hälsoteknik. Bland medlemmarna finns företag, högskolor, kommuner och organisationer. Hälsoteknikalliansen har omkring sextio medlemmar, varav ett femtiotal är företag. Hälsoteknikalliansen ska, genom aktivt nätverksarbete och starka samverkansprojekt inom forskning och utveckling, vara talesman för hälsoteknikområdet och bidra till ökad tillväxt inom befintliga och framtida företag med inriktning mot vård, omsorg, rehabilitering, habilitering och friskvård.

Verksamhet:

- Initiativ och stöd till forsknings- och utvecklingsprojekt
- Utveckling av nya produkter och tjänster
- Kommersialisering av forskning och utveckling
- Nätverk mellan företag och organisationer
- Analyser och omvärldsbevakning
- Internationalisering
- Seminarier och föreläsningar
- Kompetensutveckling och kompetensförsörjning
- Marknadsföring av Hälsoteknikalliansen
- Marknadsföring av medlemsföretag

Internetadress	www.halsoteknik.com
Adress	C/O Region Halland, Box 538, 301 80 Halmstad
Telefonnummer	035 - 17 98 00
Kontaktperson	Projektledare, Ann-Mari Bartholdsson 035-17 98 87, 070-206 62 68 ann-mari.bartholdsson@regionhalland.se
Geografiskt område	Halland
Typ av sektor	Hälsoteknik
Antal medlemsföretag	50
Startår för initiativet	
Finansiärer	Tillväxtverket, Region Halland
Forskning, Universitet/Högskolor	Högskolan i Halmstad
Koppling till andra kluster	

Aluminiumriket

Aluminiumriket Sverige är en nationell intresseorganisation vars medlemmar är företag för vilka aluminium är ett strategiskt material. Aluminiumriket Sverige har 100 medlemsföretag med sammanlagt 15 000 anställda. Aluminiumriket Sverige ska arbeta med att utveckla användningen av aluminium med hänsyn till miljö och god ekonomi.

Föreningen Aluminiumriket Sverige har till ändamål att stimulera ekonomisk tillväxt genom att skapa tillväxtmiljöer med kunskap om aluminium samt varor och tjänster i världsklass. Verksamheten ska bygga på samverkan mellan näringsliv, samhälle och akademi utifrån den existerande och potentiella dynamik som kan skapas i de olika aluminiumintensiva regionerna i landet.

Aluminiumriket Sverige ska vara ett gott exempel på klustersamverkan - avgränsade områden med kritisk massa, unik dynamik, konkurrenskraft och tillväxt samt befrämja en god samverkan. Aluminiumriket Sverige ska dessutom vara branschens kontaktorgan mot myndigheter och i standardiseringsfrågor samt svara för relevant opinionsbildning.

Internetadress	www.aluminiumriket.com
Adress	Framtidsvägen 10A, 351 96 Växjö
Telefonnummer	0470-72 33 90
Kontaktperson	Håkan Jalling, vd hakan.jalling@aluminiumriket.com 0470-72 33 91, 070-660 64 33
Geografiskt område	Kronoberg (med nationell utbredning)
Typ av sektor	Aluminium (industri)
Antal medlemsföretag	Ca 100
Startår för initiativet	1999
Finansiärer	
Forskning, Universitet/Högskolor	Tekniska Högskolan i Jönköping, Växjö Universitet
Koppling till andra kluster	

Tunga Fordon

Tunga fordon är ett klusterinitiativ som drivs i föreningsform i södra Sverige. Föreningen består av ett 15-tal företag med centrum i Kronobergs län

Medlemsföretagen tillverkar tunga maskiner och arbetsfordon eller är underleverantörer till dessa industrier. Produkttillverkarna tillverkar skogsmaskiner, skördaraggregat, dumprar, truckar, hjullastare samt packningsmaskiner för väg- och markarbeten.

Tunga fordons uppgift är att arbeta med samverkan, trygga kompetensförsörjningen, bidra till utveckling och skapa goda affärsmöjligheter

Samverkan är viktigt för att möta den globala konkurrensen. Tunga fordon marknadsför deltagande företag och bidrar till ett ökat samarbete mellan företagen. Vi förstärker det regionala företagsnätverket och ökar leverantörssamverkan. Vi arbetar aktivt med erfarenhetsutbyte och kompetensförsörjning för att skapa bättre förutsättningar för tillväxt. Den dagliga verksamheten tillsammans med företagen bygger på dialoggrupper för erfarenhetsutbyte, initiativ och gemensamma projekt.

Internetadress	www.tungafordon.com
Adress	Besöksadress: PG Vejdes väg 15, Vidéum Science Park, 351 96 Växjö
Telefonnummer	
Kontaktperson	Karin Nilsson Telefon: 0470-77 86 24, 0705-303 767 e-post: karin@tungafordon.com
Geografiskt område	Kronoberg
Typ av sektor	Tillverkningsindustrin tunga fordon
Antal medlemsföretag	Ca 15
Startår för initiativet	
Finansiärer	Regionförbundet Södra Småland, Ljungby Kommun, Tillväxtverket
Forskning, Universitet/Högskolor	Växjö Universitet
Koppling till andra kluster	

Möbelriket

- En handelsregion för möbler och design
- Ett nätverk för småländska design och möbelföretag

Möbelriket består av företag och ett par kommuner som valt att samverka för att lyfta fram en unik design och möbelhistoria i de Småländska skogarna. Det är i det Småländska Möbelriket företag och formgivare utvecklats.

För att bara nämna några: Lammhults Möbel, Norrgavel, Bruno Mathsson och Källemo. Här finns besöksmålen för den möbel och designintresserade. I Möbelriket hittar du dynamiska affärskontakter med producenter och underleverantörer inom möbelbranschen. Ett besök i Möbelriket ger dig kontakt med själen i den Svenska design och möbelkulturen.

(Möbelriket är ett nätverk för småländska design- och möbelföretag. Klustret har som ambition att lyfta fram en unik design och möbelhistoria. Bland andra har kända företag och formgivare som Norrgavel och Bruno Mathsson utvecklats inom klustret, som i övrigt består av ett 40-tal servicepartners. Möbelriket har som syfte att arbeta med besöksnäring och destinationsutveckling samt andra branschfrågor. Fokus ligger på affärsutveckling och marknadskommunikation. /Tillväxtverket)

Internetadress	www.mobelriket.se
Adress	Möbelrikets Designarena 360 30 Lammhult
Telefonnummer	
Kontaktperson	Anders Wisth, Projektledare anders@mobelriket.se 070-5157636
Geografiskt område	Kronoberg, Jönköpings Län
Typ av sektor	Möbelindustrin
Antal medlemsföretag	Ca 25
Startår för initiativet	
Finansiärer	Tillväxtverket
Forskning, Universitet/Högskolor	
Koppling till andra kluster	

Mobile Heights

Mobile Heights är ett klusterinitiativ som kraftsamlar världsledande företag, forskning och utbildning kring mobil kommunikation i södra Sverige.

Mobile Heights är ett Triple Helix-initiativ där internationellt framgångsrika företag och världsledande högskolor och universitet samverkar med offentliga aktörer för att stärka sin konkurrenskraft ytterligare. Vi attraherar talang, företag och investeringar. Vi erbjuder människor och företag att tillsammans med oss växa i en innovationsfokuserad miljö av världsklass, fokuserad på mobil kommunikation.

Klusterinitiativets mål är att:

- Att företagen kan stärka sin konkurrenskraft
- Att företagen kan växa med fler medarbetare
- Att antalet företag växer i klustret
- Att forskningen ökar vid regionens högskolor och universitet inom relaterade områden
- Att antalet utbildade studenter i regionen ökar inom relaterade områden

Vision

”Att etablera Mobile Heights som en världsledande region för forskning, innovation och entreprenörskap inom området mobil kommunikation och hela dess värdekedja – hårdvara, mjukvara och tjänster”

Internetadress	www.mobileheights.org
Adress	Stortorget 9, 211 22 Malmö
Telefonnummer	
Kontaktperson	Helene Vogelmann, Klusterledare Tel: 040-623 97 35 helene.vogelmann@mobileheights.org
Geografiskt område	Skåne
Typ av sektor	Mobil kommunikation
Antal medlemsföretag	
Startår för initiativet	
Finansiärer	Region Skåne
Forskning, Universitet/Högskolor	Lund Universitet, Malmö Högskola
Koppling till andra kluster	

MMSS – Moving Media Southern Sweden

Moving Media Southern Sweden är ett nätverk av branschen för branschen och den hittills största satsningen på rörlig media i södra Sverige med en planerad budget på 75 miljoner kronor de tre första åren. MMSS ska stärka tillväxten inom rörliga och/nya medier öka antalet företag och sysselsatta. Skåne och Blekinge ska ute i världen erkännas som en ledande innovations- och produktionsmiljö för användar- och innehållsdriven media inom film, television, datorspel, internet och mobila plattformar.

MMSS för även samman och kompletterar många redan etablerade nätverk i regionen. Media Mötesplats Malmö, nu en del av MMSS, arbetar för mediebranschens tillväxt i Sverige. Genom konferenser, sociala medier, träffar och andra aktiviteter stärker vi medieföretagens kompetens- och affärsutveckling. Som ett led i vårt arbete är vi med och skapar ett mediecenter i Västra Hamnen, Moving Media City. Visionen är att Media Mötesplats Malmö ska vara den starkast samlade kraften för kreativitet, kunskap och affärer inom mediebranschen.

Stommen i nätverket består av:

- 1 **Människorna:** Ett kontaktnät med på sikt 6000 individer.
- 2 **Projektet:** En global sälj- och marknadsföringskanal som skapar fler affärsmöjligheter.
- 3 **Utveckling:** En plattform för kompetensutveckling, finansiering och gemensamma ansökningar.

Internetadress	www.movingmediasouth.se
Adress	c/o Region Skåne Näringslivsutveckling Stortorget 9, 211 22 Malmö
Telefonnummer	
Kontaktperson	Lena Birgersdotter, tillförordnad VD 040-623 97 39
Geografiskt område	Skåne, Blekinge
Typ av sektor	Användar- och Innehållsdriven media
Antal medlemsföretag	Ca 60
Startår för initiativet	
Finansiärer	KK-stiftelsen
Forskning, Universitet/Högskolor	Malmö Högskola, Blekinge Tekniska Högskola,
Koppling till andra kluster	Netport

Medicon Valley

Medicon Valley is characterized by a healthy business environment with extensive collaboration between life science companies, academic researchers and clinicians.

Medicon Valley has a long tradition within biotech and constitutes a fully integrated biotech cluster with more than 100 biotech companies with own R&D, major R&D based pharmaceutical companies, more than 200 medtech companies, more than 50 relevant service providers, CRO's and CMO's and a dozen experienced life science VC's - all varying in size and specialization. This diversity, supported by a strong business environment, makes Medicon Valley a highly competitive location - no matter which part of the life science value chain your company is pursuing excellence in:

-Research & Development

-Clinical Research

-Production

-Sales and distribution

Today Medicon Valley can proudly announce that it is one of the leading research places within cancer, diabetes, neuroscience, inflammation and infectious diseases. This is supported by the unique interplay between businesses, hospitals, universities and public research institutions, resulting in a dynamic environment rich in innovation a knowledge sharing – prerequisites for new company formation and growth of the cluster.

Internetadress	www.mediconvalley.com
Adress	Stortorget 9, SE-211 22 Malmö, (Invest In Skåne)
Telefonnummer	+46 40 623 97 48
Kontaktperson	Ulf Åberg, Business Development Manager, +46 40 623 97 48, email: ulf.berg@skane.com
Geografiskt område	Skåne, (Öresund)
Typ av sektor	Life Science
Antal medlemsföretag	Ca 255 (Sverige, Danmark)
Startår för initiativet	1997
Finansiärer	Copenhagen Capacity, Invest in Skåne
Forskning, Universitet/Högskolor	Lunds Universitet, Malmö Högskola
Koppling till andra kluster	

Skånes Livsmedelsakademi

Skånes Livsmedelsakademi är en samlade kraft för alla som vill utveckla Skåne till ett livsmedelscentrum för Europa. Våra medlemmar och samarbetspartners är företag, organisationer, myndigheter, universitet och högskolor som representerar hela kedjan från jord till bord.

Akademien bildades 1994, på näringslivets initiativ. Bakgrunden var det förestående svenska EU-inträdet och den ökade internationella konkurrensen.

Vi växte snabbt till ett väl fungerande nätverk med stort engagemang från näringsliv, forskning och samhälle.

Akademien arbetar idag på bred front för att utveckla den skånska livsmedelsnäringen, bland annat genom att höja innovationstakten och förädlingsvärdena i industrin. Vårt största projekt, Innovation i Gränsland, går ut på att genom samverkan och olika konstellationer företag-företag och företag-forskning skapa mervärde och konkurrenskraft. Parallellt jobbar vi också med att öka livsmedelsnäringens attraktionskraft gentemot unga, välutbildade människor – ett måste för branschens utveckling.

Internetadress	www.livsmedelsakademin.se
Adress	Ideon Beta, 223 70 Lund, Tel: 046-286 20 10
Telefonnummer	046-286 20 10 - Ann Persson kansli
Kontaktperson	Lotta Törner e-post: Lotta.Torner@livsmedelsakademin.se
Geografiskt område	Skåne
Typ av sektor	Livsmedelsutveckling
Antal medlemsföretag	Ca 30
Startår för initiativet	1994
Finansiärer	VINNOVA, Region Skåne, LU, SLU
Forskning, Universitet/Högskolor	Lunds Universitet, Högskolan i Kristianstad
Koppling till andra kluster	

Telecom City

Telecom City som finns i Karlskrona är vad man kallar en "hot spot" inom IT och telekombranschen. Här grundades Europolitan, en av de första och sedermera största mobiloperatörerna som var med och utvecklade den svenska mobilmarknaden. Idag finns, bland många andra, Ericsson och Telenor med i gruppen, liksom en mängd innovativa produkt- och tjänstebolag. I nätverket ingår också Blekinge Tekniska Högskola med fokus på utbildning och forskning inom telekom och tillämpad IT samt Karlskrona kommun. Sedan mitten av 90-talet har företagen i Telecom City arbetat med att utveckla produkter, tjänster och lösningar som effektiviserar företag och förenklar människors vardag.

Kännetecknet för Telecom City är den ständigt pågående dialogen mellan aktörerna i näringslivet, högskolan och kommunen. Vi har tillit till varandra och varandras roller. Vi engagerar oss, samarbetar och marknadsför vårt arbete tillsammans.

Internetadress	www.telecomcity.org
Adress	371 83 Karlskrona, Campus Gräsvik 2
Telefonnummer	+46 (0)455-30 31 00
Kontaktperson	verksamhetschef, Richard Lidén Telefon: +46 (0)455-30 30 45 E-post: richard.liden@telecomcity.org
Geografiskt område	Karlskrona
Typ av sektor	IKT
Antal medlemsföretag	Ca 40
Startår för initiativet	1993
Finansiärer	
Forskning, Universitet/Högskolor	Blekinge Tekniska Högskola
Koppling till andra kluster	

5 Strategiska nätverk – lista 2

5.1 Svenska initiativ

Under studiens gång har det gått att identifiera ett flertal initiativ som inte kunnat mäta sig med de kriterier som satts upp, men fortfarande betraktas som intressanta. Som tidigare nämnts, har det av denna orsak varit nödvändigt att skapa en kompletterande lista för ytterligare viktiga initiativ (som till stor del har samma karaktär som klusterinitiativen). Den vanligaste anledningen till att organisationer ”endast” har hamnat inom denna grupp, är att de helt enkelt har en annan typ av arbetsmetod som inte helt igenstämmer med de kriterier som satts upp. Några initiativ är samtidigt relativt nystartade och har därför inte haft en möjlighet att uppnå de kriterier som ställts. Till dessa har den mest grundläggande informationen samlats in (såsom internetadress, kontaktperson osv.), samt en kortare beskrivning.

Som tidigare nämnts kan de nätverk som presenteras här bl.a. ses som ett argument för att initiativ inte nödvändigtvis måste arbeta efter just de 6 ”egenskaper” som har eftertraktats i studien, för att uppnå positiva resultat.

Transnationella nätverk

Under studiens gång har det även identifierats ett antal *transnationella nätverk* som till stor del arbetar utifrån samma mål och verksamhetsplan som de medtagna klusterinitiativen. Det finns dock samtidigt en administrativ svårighet med dessa initiativ, då organisationen är uppdelad transnationellt. En del av dessa leds exempelvis från Dansk sidan med huvudkontor i Köpenhamn. De transnationella nätverken beskrivs i samma lista som de svenska nätverken och samma typ av information har samlats in.

Initiativ	Geografiskt område	Sida
Space port Sweden	Kiruna	71
Acusticum	Piteå	71
Träcentrum NORR	Norrbottnen, Västerbotten	71
IFOR	Umeå	71
IGIS	Västerbotten	72
Vehicle Technical Centre	Östersund	72
Packaging Mid Sweden	Västernorrland	72
Destination Dalarna	Dalarna	73
BOOMTOWN	Dalarna (Borlänge)	73
Bergsslagen Bergskraft	Bergslagen	73
Stockholm - Uppsala Life Science	Stockholm, Uppsala, Strängnäs	74
Microwave Road	Västra Götaland	74
Telematics Valley	Västra Götaland (Göteborg)	74
Center of Visualization	Västra Götaland (Göteborg)	75
Polymercentrum	Jönköpings län	75
LTC	Jönköpings län	75
C-Sites	Norrköping, Linköping	76
Puck	Kalmar län	76
Glasriket	Emmaboda, Lessebo, Nybro, Uppvidinge	76
Rock City	Hultsfred	76
Träriket	Skåne	77
Netport	Karlshamn	77
Øresund Environment	Øresund	78
Øresund Food Network (ØFN)	Øresund	78
Øresund IT	Øresund	78
Øresund Logistics	Øresund	79
Nano Øresund	Øresund	79
Oresund Food Excellence	Øresund	79
MedCoast Scandinavia	Göteborg/Oslo	80

Space port Sweden

Internetadress	http://www.ssc.se/?id=9500	Spaceport Sweden is a co-operation between Esrange Space Center owned by the Swedish Space Corporation, ICEHOTEL, Kiruna Airport owned by the LFV Group and Kiruna's business-development company Progressum.
Adress		
Telefonnummer		
Kontaktperson	Management and business development, Bengt Jaegtnes bj@progressum.se	
Geografiskt område	Kiruna	
Typ av sektor	Turism/Rymdturism	

Acusticum

Internetadress	www.acusticum.com	Acusticum är en företagsby och en mötesplats för den samlade kompetensen inom ljud, musik, media och upplevelser. Här sker ökad tillväxt, nätverksbyggande, forskning och kompetensutveckling.
Adress	941 28 Piteå	
Telefonnummer	0911-930 00	
Kontaktperson	Nina Sjömark, Platschef, nina.sjomark@acusticum.com 0911-93002, 070-669 10 10	
Geografiskt område	Piteå	
Typ av sektor	Musik- och Upplevelseindustrin	

Träcentrum Norr

Internetadress	http://www.ltu.se/ske/tcn	Det gemensamma målet för alla intressenter i TräCentrum Norr är en svensk träindustri som genom nya/utvecklade produkter, system och tjänster kan öka förädlingsvärdet och stärka konkurrenskraften till gagn för såväl företagen som hela samhället.
Adress	LTU Skellefteå, TräCentrum Norr, 931 87 Skellefteå	
Telefonnummer		
Kontaktperson	Programdirektör, Olle Hagman 070-275 36 54, Olle.Hagman@ltu.se	
Geografiskt område	Norrbottnen, Västerbotten	
Typ av sektor	Träindustrin	

IFOR - Intelligent Fordon Off-Road

Internetadress	www.cs.umu.se/research-ifor/indexsw.htm	IFOR är en profilsatsning vid Umeå universitet på forskning och utveckling som förbättrar samspelet mellan människa och mobila arbetsmaskiner i obanad terräng. Målet för IFOR är att bidra till utveckling av maskiner med hög produktivitet och god arbetsmiljö som kan utföra avancerade och/eller farliga arbetsuppgifter.
Adress	Postal adress: 901 87 Umeå	
Telefonnummer	Tel: 090-786 65 08	
Kontaktperson	Martin Servin, Umeå University, Tel: 090 - 786 65 08	
Geografiskt område	Umeå	
Typ av sektor	Intelligent "off-road" teknologi	

IGIS

Internetadress	www.igis.se	IGIS är en medlemsförening som stödjer företag med tjänste- och produktutveckling av innovationer inom GIS. IGIS' affärsidé är att identifiera processer där GIS kan skapa mervärden genom utveckling, tester, demonstrationer, marknadsföring och etableringar.
Adress	Skolgatan 8, 921 31 Lycksele	
Telefonnummer		
Kontaktperson	Processledare: Linda Algotsson förnamn.efternamn@igis.se Tel: 0950-166 29 / 0761387919	
Geografiskt område	Västerbotten	
Typ av sektor	Geografiskt informationssystem	

Vehicle Technical Centre Östersund Mid Sweden (VTC)

Internetadress	www.vtc.se	Vehicle Technical Centre Östersund Mid Sweden är en ideell förening kring utveckling av verksamheter som har anknytning till användning av fordonstekniska system - bland annat fordonsunderhåll, utbildning, information och dokumentation, verkstäder och serviceanläggningar, trafik, transportlogistik, upplevelser och motorsport.
Adress	Arenavägen 4, 831 32 Östersund	
Telefonnummer	46 (0)63 180008	
Kontaktperson	Pontus Sandell. Mobil +46 (0)70 6580530, e-post pontus@vtc.se	
Geografiskt område	Östersund	
Typ av sektor	Fordonssystemteknik	

Packaging Mid Sweden

Internetadress	www.packagingmidsweden.com	Packaging Mid Sweden är ett nätverk som ständigt strävar efter nya kreativa och innovativa förpackningslösningar. Nätverket, som i sin projektform ägs av Åkroken Science Park, har sitt ursprung i Västernorrland och består idag av ett tjugotal företag och organisationer. En stark koppling mellan forskning vid Mittuniversitetet och medlemsföretag driver kunskapsutveckling framåt och tar branschen från fyrkantigt tänkande.
Adress	Storgatan 90, 851 70 Sundsvall, Sweden	
Telefonnummer		
Kontaktperson	Robert Nordin, Projektledare 060 178784, 070 379 4019 robert.nordin@packagingmidsweden.com	
Geografiskt område	Västernorrland	
Typ av sektor	Förpackningsutveckling	

Destination Dalarna

Internetadress	http://www.dalarna.se/templates/Dalarna/Page_____699.aspx?epslanguage=SV	Destination Dalarna är ett klusterinitiativ, en samverkansform där den oerhörda kraft som finns i besöksnäringen i Dalarna kan nå sin fulla potential och bibehålla sin position som ett av Sveriges mest framgångsrika besöksmål.
Adress		
Telefonnummer		
Kontaktperson	Lotta Magnusson, 023- 77 70 63 lotta.magnusson@regiondalar na.se	
Geografiskt område	Dalarna	
Typ av sektor	Turism	

BOOMTOWN

Internetadress	www.boomtowntown.nu	BOOMTOWN arbetar för att Borlänge-Dalarna ska utvecklas till ett ledande kreativt centrum för av populärmusik i Sverige och Europa. BoomTown är ett regionalt EU-finansierat projekt med Borlänge som bas och har tre huvudpelare: Utbildning, Nätverk & Näringsliv. Men BoomTown är mycket mer än så...
Adress	781 81 Borlänge, Wallingatan 20, Borlänge	
Telefonnummer	0243-66555	
Kontaktperson	Mattias Ekstam, Samordnare +46 243-66551, mattias@boomtown.nu	
Geografiskt område	Dalarna (Borlänge)	
Typ av sektor	Musik, Upplevelseindustrin	

Bergslagen Bergskraft

Internetadress	www.bergskraft.se	Bergskraft Bergslagen skall under projektiden arbeta med tre integrerade verksamheter: Mötesplats Bergskraft Bergslagen, Bergsbruk, Bergsbruksrelaterat Miljöarbete. Målet för projektet är att med utgångspunkt från Bergslagens unika förutsättningar inom gruvnäringen skapa tillväxt i Bergslagen genom bland annat fler arbetstillfällen samt utveckling av kluster.
Adress	Harald Olsngatan 1, 714 31 Kopparberg	
Telefonnummer	0580-805 13	
Kontaktperson	Stefan Sädbom, Projektledare 0580- 805 03, 070-273 27 87 stefan.sadbom@bergskraft.se	
Geografiskt område	Bergslagen	
Typ av sektor	Gruvnäringen	

Stockholm - Uppsala Life Science

Internetadress	www.suls.se	Stockholm-Uppsala is Scandinavia's leading life-science cluster and a major player in a European context. A full complement of world-leading researchers, universities, companies big and small plus key regulatory authorities and a complete healthcare infrastructure all call the region their home.
Adress	Dag Hammarskjölds väg 60 Uppsala Science Park, SE-751 83 Uppsala	
Telefonnummer	070 245 74 97	
Kontaktperson	Ola Björkman, CEO, ola.bjorkman@suls.se	
Geografiskt område	Stockholm, Uppsala, Strängnäs	
Typ av sektor	Life Science	

Microwave Road

Internetadress	www.microwaveroad.se	Microwave Road is a national cluster focusing on international technology and market development uniting industry, university, research institutes and regional and national public authorities. Microwave road is a neutral platform that connects world class competence and resources within the global microwave community.
Adress	c/o Johan Carlert, Saab Microwave Systems, SE 412 89 Göteborg, Sweden	
Telefonnummer		
Kontaktperson		
Geografiskt område	Västra Götaland	
Typ av sektor	Microwave Technology	

Telematics Valley

Internetadress	www.telematicsvalley.org	Telematics Valley seeks to promote the use of telematics to benefit all users in the automotive and transport sector. Bringing together the mix of private and public sector, together with academia, allows for Telematics Valley to provide a forum for the opportunity to share and exchange ideas and information.
Adress	P.O. Box 8077 SE-402 78 Göteborg, Lindholmpiren 5	
Telefonnummer		
Kontaktperson	Executive Director, Jan Unander jan@telematicsvalley.org +46 31 22 41 39, +46 709 756 170	
Geografiskt område	Västra Götaland (Göteborg)	
Typ av sektor	Fordons-och Transportsektorn, "Telematics"	

Center of Visualization

Internetadress	www.center-of-visualization.org	The organization shall help to spread visualization technology into new and existing industry segments and provide industries with sharper tools in for example production, processes, product development and design. Center of Visualization shall also stimulate cross-overs between visualization and other technologies in order to create new innovations and applications.
Adress	c/o Business Region Göteborg Norra Hamngatan 14 S-411 14 Göteborg	
Telefonnummer		
Kontaktperson	Katarina Clase, Project Coordinator, +46 31 61 21 63, katarina.clase@businessregion. se	
Geografiskt område	Västra Götaland (Göteborg)	
Typ av sektor	Digitala visualiseringar	

Polymercentrum

Internetadress	www.polymercentrum.se	Polymercentrum knyter genom sitt nätverk samman den plastbearbetande industrin med material- och utrustningsleverantörer, universitet och högskolor, branschorganisationer och interna och externa experter på det för industrin mest kostnadseffektiva sättet.
Adress	Anderstorp svägen 24 332 36 Gislavred	
Telefonnummer	0371 - 160 52	
Kontaktperson	Joachim Henningsson, Verksamhetsansvarig, 0371- 160 52, joachim@polymercentrum.se	
Geografiskt område	Jönköpings län	
Typ av sektor	Plastbearbetande Företag	

LTC

Internetadress	www.ltc.se	LTC är ett regionalt utvecklingsbolag med enskilda företag, näringslivsorganisationer, det offentliga och Högskola som ägare och därmed en naturlig Triple Helix-aktör. LTC:s roll i den regionala utvecklingsprocessen är att underlätta utvecklingen av företag och marknadsdrivna kluster. Forskning och innovationer är starka fokusområden.
Adress	Klubbhusgatan 13, 553 03 Jönköping	
Telefonnummer	036-30 57 00	
Kontaktperson	Erik Bunis, VD, erik@ltc.se 036-30 57 0, 10708-31 07 81	
Geografiskt område	Jönköpings län	
Typ av sektor	Tillverkning	

C-Sites

Internetadress	www.c-site.se	C-Sites uppdrag är att utveckla kreativ samverkan mellan akademi, näringsliv, samhälle och kultursektorn. Effekten av det ska vara att nytta och näring skapas kring visualisering. C - site är en nationell mötesplats för visualisering som drivs av Norrköping Science Park.
Adress	Norrköping Science Park AB, Södra Grytsgatan 4, 601 86 Norrköping	
Telefonnummer		
Kontaktperson	Bo Sundborg, +46 (0)11 26 419 bo.sundborg@nosp.se	
Geografiskt område	Norrköping, Linköping	
Typ av sektor	Visualisering	

PUCK

Internetadress	www.puck.se	PUCK är ett nätverk av kompetenta plastföretag och konsulter i sydöstra Sverige. PUCK skall vara Sveriges mest attraktiva nätverk för plast- och komposittillverkande företag samt en välkänd och ansedd aktör inom Europeisk plast- och kompositindustri.
Adress	Polymerindustrins Utvecklingscentrum Baumansgatan 4, 593 32 VÄSTERVIK	
Telefonnummer	0490 309 80, 070-853 06 82	
Kontaktperson	Christer Hedberg: 0708 53 06 82	
Geografiskt område	Kalmar Län	
Typ av sektor	Plast- och komposittillverkning	

Glasriket

Internetadress	www.glasriket.se	AB Glasriket består av 15 glasbruk och de fyra kommunerna Emmaboda, Lessebo, Nybro och Uppvidinge. Tillsammans arbetar vi för att utveckla och stärka Glasriket nu och i framtiden. Vårt uppdrag är att marknadsföra och sälja upplevelser och aktiviteter i regionen Glasriket.
Adress	Dunderbergsgatan 2, 382 80 Nybro	
Telefonnummer	+46 0481 45 215	
Kontaktperson		
Geografiskt område	Emmaboda, Lessebo, Nybro, Uppvidinge	
Typ av sektor	Glasbruk, Turism	

Rock City

Internetadress	www.rockcity.se	Här hittar du företag, föreningar, utbildningar och helt nya tankegångar. På Rock City har en rad olika företag och organisationer sina kontor. Gemensamt för de flesta av dessa är att de är verksamma inom upplevelseindustrin på ett eller annat sätt.
Adress	Box 170, 577 24 Hultsfred	
Telefonnummer	0495 - 696 65	
Kontaktperson	Putte Svensson putte.svensson@rockcity.se	
Geografiskt område	Hultsfred	
Typ av sektor	Musik, Upplevelseindustrin	

Träriket

Internetadress	www.trariket.se	Träriket är en ekonomisk förening med cirka 40 medlemsföretag. Medlemmarna är verksamma inom den skånska träbearbetningsindustrin, som rymmer allt från stora internationella företag till små familjeägda sågverk och snickerier. Träriket förmedlar bl.a. forskningskontakter mellan medlemsföretag, universitet och högskolor och träforskningsinstitut.
Adress	Färe Industricenter, Bygatan 17, 283 60 Sibbhult.	
Telefonnummer	044-780 10 11	
Kontaktperson	Torbjörn Lindh Telefon 044-780 10 11	
Geografiskt område	Skåne	
Typ av sektor	Träbearbetande industrin	

Netport

Internetadress	www.netport.se	NetPort ska vara ett internationellt erkänt Innovationssystem inom Nya medier, Digitala upplevelser och Intelligent logistik/Intelligent transportssystem. NetPort främjar utveckling av kompetens, affärsmöjligheter, utbildning, kunskapsspridning, forskning och andra innovationsfrämjande åtgärder.
Adress	Biblioteksgatan 4, 374 35 Karlshamn	
Telefonnummer	0454 – 57 21 20	
Kontaktperson	Samuel Henningsson +46 454 57 21 22, +46 733 99 99 54 samuel.henningsson@netport.se	
Geografiskt område	Karlshamn	
Typ av sektor	Nya medier, Digitala upplevelser och Intelligent logistik.	

5.2 Transnationella nätverk

Øresund Environment

Internetadress	www.oresund-environment.org	We are working to strengthen the Øresund Region as a powerful resource of science, business and education, with sustainable energy and the environment as the key words. We promote dissemination, innovation and commercialisation of environmental knowledge and research, and form a natural link between research, the business community and the public sector in the region.
Adress	Øresundshuset, Botaniska trädgården Östra Vallgatan 14/Östervångsvägen 1 Box 117, S-221 00 Lund, Sweden	
Telefonnummer		
Kontaktperson	Mikael Backman, Project Manager + 46 46 222 39 94, + 46 708 10 91 49	
Geografiskt område	Øresund	
Typ av sektor	Hållbar energi, Miljö	

Øresund Food Network (ØFN)

Internetadress	www.oresundfood.org	ØFN does competence mapping, analysis, match-making and organizes informal meetings, seminars, workshops and conferences in the effort to make the Øresund Region visible within food related issues and to increase research collaboration between Denmark and Sweden.
Adress	Nørre Voldgade 16, 1. Sal, DK 1358 Copenhagen K, Denmark	
Telefonnummer	+45 3334 3465	
Kontaktperson	Susanne Thoren, project leader +46 735 23 27 60, st@oresundfood.org	
Geografiskt område	Øresund	
Typ av sektor	Livsmedel	

Øresund IT

Internetadress	www.oresundit.com	Øresund IT is a non-profit network organization uniting Danish and Swedish ICT actors centered on the Øresund IT cluster. We promote and sustain the development of the Øresund IT cluster, a vital Scandinavian ICT region with more than 100,000 employees, 12,000 companies, 8,000 students and 500 public researchers within ICT.
Adress	Øresundshuset, Östra Vallgatan 14 223 61 Lund, Box 188, 221 00 Lund	
Telefonnummer		
Kontaktperson	Micael Gustafsson, Managing Director micael.gustafsson@oresundit.org +46 46 222 1746, +46 736 993 601	
Geografiskt område	Øresund	
Typ av sektor	IKT	

Øresund Logistics

Internetadress	www.orelog.org	Øresund Logistics is a network organization for Danish and Swedish actors within logistics. Our core mission is to advance logistics and supply chain management in the Øresund region and we strive for utilizing the synergies that lie within the cluster. Through an extensive network, we function as a Knowledge Hub in the region, as we collect and provide access to the most recent knowledge and developments within the field of logistics.
Adress	Minc, Anckargripsgatan 3, SE-211 19 Malmö	
Telefonnummer	+46 40 30 56 89	
Kontaktperson	Patrik Rydén, Managing Director, +46 40 30 56 89, +46 733 99 86 19 patrik.ryden@orelog.org	
Geografiskt område	Øresund	
Typ av sektor	Logistik	

Nano Øresund

Internetadress	www.nano-oresund.org	Nano Øresund brings together and promotes the nano resources in the Øresund region. It is a network organisation concentrating on intensifying the commercial development of nanotechnology in the Øresund region. We bringing actors together coordinate the region's resources within research, education and laboratory infrastructure and promote the region's capabilities and resources internationally.
Adress	Nano Øresund, Lund University, Box 117, SE-221 00 Lund, Anckargripsgatan 3, 211 19, Malmö	
Telefonnummer		
Kontaktperson	Daniel Kronmann, Project Manager +46 46 222 86 20, +46 734 34 03 34 dk [at] nano-oresund.org	
Geografiskt område	Øresund	
Typ av sektor	Nanoteknik	

Oresund Food Excellence

Internetadress	www.foodoresund.com	We provide advisory services free of charge to companies considering the south Swedish region of Skåne for future investment and/or expansion. We can assist you every step of the way towards successfully establishing or expanding your business. We Introduce to relevant contacts in business and academic circles, potential partners and local authorities.
Adress	Region Skåne, Stortorget 9 SE-211 22 Malmö, Sweden	
Telefonnummer		
Kontaktperson	Ulf Åberg, Business Development Manager +46 40-623 97 48, ulf.berg@foodoresund.com	
Geografiskt område	Øresund	
Typ av sektor	Livsmedel	

MedCoast Scandinavia

Internetadress	www.medcoast.org	MedCoast Scandinavia works as a catalyst to facilitate collaboration between scientists, companies and the public and health care sector, as well as enhance entrepreneurship and innovations. We also work to attract venture capital in the biomedical sector and foreign investments.
Adress	Medicinaregatan 8a, 413 46 Göteborg	
Telefonnummer	+46 31 61 55 59	
Kontaktperson	Boo Edgar, Chairman boo.edgar@medcoast.org +46 31 741 17 65, +46 708 88 84 27	
Geografiskt område	Göteborg/Oslo	
Typ av sektor	Biomedicin	

6 Fortsatta studier

I den studie som gjorts, har bedömningsgrunden framförallt utgått ifrån de 6 kriterier som arbetats fram. De organisationer som bedömts uppnå dessa kriterier, har således också räknats med som ett klusterinitiativ. Efter detta steg har det dock inte gjorts någon ytterligare beskrivning över initiativets styrkor, svagheter och generella karaktär (exempelvis forskningstungt kluster).

Under studiens gång har det dock gjorts försök till en sådan beskrivning, utan fullständiga resultat. En modell för initiativets generella karaktär som visar på styrkor och svagheter har arbetats fram. Svårigheterna är dock att ge en rättvis bedömning av varje initiativ. Detta kräver både tid och ingående kunskap, men framförallt ett tydligt tillvägagångssätt för att ”mäta” olika kriterier.

Diagram 1 Modell över ett Initiativs styrkor och svagheter (karaktär)

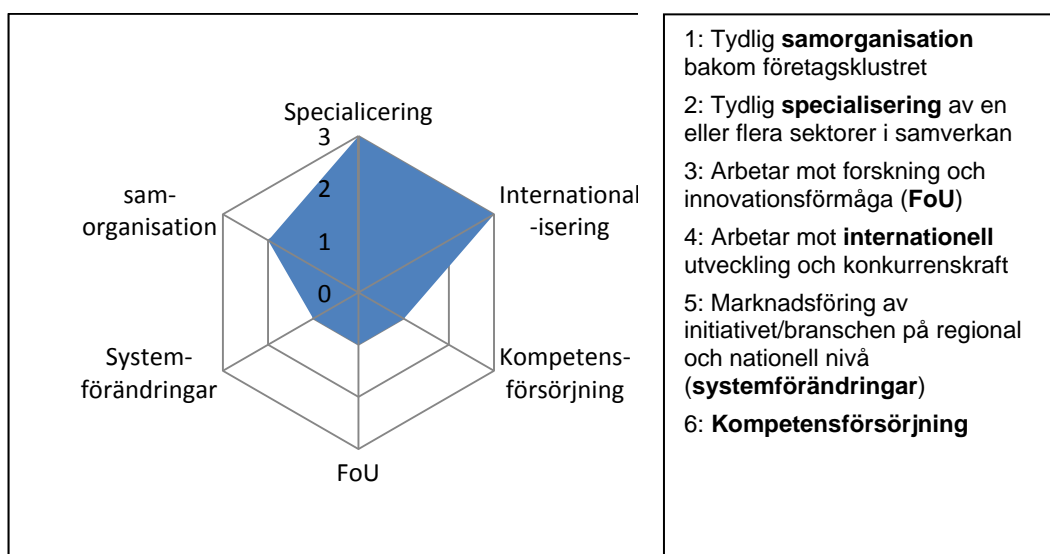

Diagram 1 visar exempel på hur en mätning kan göras utifrån de 6 grundkriterier som arbetats fram i rapporten. I detta exempel visar initiativet på en hög nivå av specialisering och internationalisering (kriterier 2 och 4), medans arbetet inom de andra kriterierna är betydligt mindre omfattande. Samtidigt behöver det inte ses som en nackdel att visa lägre resultat inom något kriterier då klusterinitiativ har olika mål och förutsättningar. Det kan också tänkas vara nästintill omöjligt att få högt betyg på samtliga kriterier.

Som tidigare nämnts ligger problemet framförallt i bedömningen. En kvantitativ mätmetod vore fördelaktig då det går att sätta upp fasta gränser för hur ett kriterium skall bedömas. Samtidigt är det svårt att bestämma hur exempelvis internationell utveckling och konkurrenskraft skall bedömas. Företagens exportomsättning är ett alternativ, men det finns flera indikatorer som då inte mäts inom detta kriterium.

Ett ytterligare alternativ är att låta klusterinitiativen själva besvara hur de arbetar mot de 6 grundkriterierna (med underkategorier). Efter en sådan undersökning torde det vara enklare att utföra en bedömning. Dock är det mycket tidskrävande och kan det fortfarande vara svårt att sätta gränser. Alternativt kan initiativen själva få chansen att bedöma sina styrkor. En självbedömning kan dock tänkas ge allt för generösa värden.

Slutligen kan det även vara av värde att få en bättre kännedom i hur geografiskt koncentrerade/spridda företagen är som medverkar i olika klusterinitiativ. En sådan insikt kan tänkas ge en bättre förståelse över hur initiativet arbetar, framförallt mellan lokala kluster (kopplat till en stad) och regionala kluster (spritt över länsgränser). Här kan även ett tidsgeografiskt perspektiv användas²⁷ för att beskriva hur långt chefer, forskare, anställda etc. måste röra sig i tid och rum (som ständigt är bundet till varandra²⁸) för att möten av olika dignitet skall ske "face-to-face". För att göra sådana beräkningar behövs exempelvis ett komplett företagsregister inom initiativet, där företagens adress går att utläsa. Samtidigt kan det tänka sig att även detta arbete tar upp mycket tid och energi.

²⁷ Det tidsgeografiska synsättet (eller Time-Geography) är utvecklad av Torsten Hägerstrand (1916-2004) som var professor på Lunds universitet

²⁸ Hägerstrand (1970)

7 Källförteckning

Tryckta källor

Dicken. P, 2007, *Global shift, mapping the changing contours of the world economy*, fifth edition, SAGE publication, California

Hägerstrand. T, Hägerstrand, T, 1970, papers of the regional science association, vol XXIV, *What about people in regional science*, 7-21.

ITPS, 2006, *Urbanisering, storstäder och tillväxt, en kunskapsöversikt kring sambandet mellan städer och ekonomisk tillväxt*, ledning av Mats Johansson

Lindqvist. G, Malmberg.A, Sölvell. Ö, 2002, *Svenska Klusterkartor, en statistisk inventering av kluster i Sverige 2002*, CIND, Uppsala universitet

Visanu, 2003, *Nationellt program för utveckling av innovationssystem och kluster, Kartläggning av innovationssystem och kluster*, ledning av Maria Lindqvist, ARENA för Tillväxt

Visanu, 2005, *Det nationella programmet för utveckling av innovationssystem och kluster, slutrapport.*

Internetkällor

Tillväxtverket, finns tillgänglig via <http://www.tillvaxtverket.se>

Nationalencyklopedin, finns tillgänglig via <http://www.ne.se>

Cluster Observatory, finns tillgänglig via www.clusterobservatory.eu

TCI, finns tillgänglig via www.competitiveness.org

Sveriges kommuner och landsting, finns tillgänglig via www.Skl.se

VINNOVAs publikationer

December 2009

För mer info eller för tidigare utgivna publikationer se www.vinnova.se

VINNOVA Analys VA 2009:

- 01 Svenska tekniker 1620 - 1920
- 02 Effekter av statligt stöd till fordonsforskning - Betydelsen av forskning och förnyelse för den svenska fordonsindustrins konkurrenskraft. *För kortversion på svenska respektive engelska se VA 2009:11 och VA 2009:12*
- 03 Evaluation of SIBED. Sweden - Israeli test bed program for IT applications. *Finns endast som PDF*
- 04 Swedish possibilities within Tissue Engineering and Regenerative Medicine
- 05 Sverige och FP7 - Rapportering av det svenska deltagandet i EUs sjunde ramprogram för forskning och teknisk utveckling. *Finns endast som PDF*
- 06 Hetast på marknaden - Solenergi kan bli en av världens största industrier
- 07 Var ligger horisonten? - Stor potential men stora utmaningar för vägkraften
- 08 Vindkraften tar fart - En strukturell revolution?
- 09 Mer raffinerade produkter - Vedbaserade bioraffinaderier höjer kilovärdet på trädet
- 10 Förnybara energikällor - Hela elmarknaden i förändring
- 11 Sammanfattning - Effekter av statligt stöd till fordonsforskning. *Kortversion av VA 2009:02, för engelsk kortversion se VA 2009:12*
- 12 Summary - Impact of Government Support to Automotive Research. *Engelsk kortversion av VA 2009:02, för svensk kortversion se VA 2009:11*
- 13 Singapore - Aiming to create the Biopolis of Asia
- 14 Fight the Crisis with Research and Innovation? Additional public investment in research and innovation for sustainable recovery from the crisis.
- 15 Life Science Research and Development in the United States of America - An overview from the federal perspective. *Finns endast som PDF*
- 16 Two of the "new" Sciences - Nanomedicine and Systems Biology in the United States. *Finns endast som PDF*
- 17 Priority-setting in the European Research Framework Programme

- 18 Internationellt jämförande studie av innovationssystem inom läkemedel, bioteknik och medicinteknik
- 19 Investering i hälsa - Hälsoekonomiska effekter av forskning inom medicinsk teknik och innovativa livsmedel
- 20 Analysis of Chain-linked Effects of Public Policy - Effects on research and industry in Swedish life sciences within innovative food and medical technology
- 21 Research Priorities and Priority-setting in China
- 22 Priority-Setting in U.S. Science Policies
- 23 Priority-Setting in Japanese Research and Innovation Policy

VINNOVA Information VI 2009:

- 02 Forskning om chefskap. Presentation av projekten inom utlysningen Chefskap; förutsättningar, former och resultat. *För engelsk version se VI 2009:03*
- 03 Research on the managerial tasks: condition, ways of working and results. *Finns endast som PDF. För svensk version se VI 2009:02*
- 04 Högskolan utmaningar som motor för innovation och tillväxt - 24-25 september 2008
- 05 VINNOVA news
- 06 Årsredovisning 2008
- 07 Innovationer för hållbar tillväxt. *För engelsk version se VI 2009:08*
- 08 Innovations for sustainable Growth. *För svensk version se VI 2009:07*
- 09 Forska&Väx
- 10 Ungdomar utan utbildning - Tillväxtseminarium i Stockholm 4 mars 2009
- 11 Cutting Edge - Swedish research for growth
- 12 Mobilitet, mobil kommunikation och bredband - Branschforskningsprogram för IT & telekom. Projektkatalog
- 13 Forskning och innovation för hållbar tillväxt

VINNOVA Policy VP 2009:

- 01 TRANSAMS uppföljning av "Nationell strategi för transportrelaterad FUD" åren 2005 - 2007. Två uppföljningar - en för 2005 och en för 2006 - 2007. *Finns endast som PDF*
- 02 VINNOVAs internationella strategi - att främja hållbar tillväxt i Sverige genom internationellt forsknings- och innovationssamarbete

VINNOVA Rapport VR 2009:

- 01 Affärsutveckling inom trämaufaktur och möbler - hur skapas effektivare värdekedjor? *Finns endast som PDF*
- 02 Användarna och datorerna - en historik 1960 - 1985
- 03 First Evaluation of the Berzelii Centra Programme and its centres EXSELENT, UCFB, Uppsala Berzelii & SBI Berzelii
- 04 Evaluation of SAFER - Vehicle and Traffic Safety Centre at Chalmers - a Centre of Excellence with financing from VINNOVA. *Finns endast som PDF*
- 05 Utvärdering av forskningsprogrammet SkeWood. *Finns endast som PDF*
- 06 Managing and Organizing for Innovation in Service Firms - A literature review with annotated bibliography. *Finns endast som PDF*
- 07 Den tjänstedominanta logiken - Innebörd och implikationer för policy.
- 08 Tjänster och relaterade begrepp - Innebörd och implikationer för policy.
- 09 Underlag för VINNOVAs satsningar inom transportsäkerhetsområdet. *Finns endast som PDF*
- 10 Utmaningar och kunskapsbehov - Om innovation, ledning och organisering i nio olika tjänsteföretag. *Finns endast som PDF*
- 11 De två kulturerna på Internet - En utmaning för företag, myndigheter och organisationer. Huvudrapport
- 12 Uppföljning av VINN NU-företag

- 13 Kartläggning av svensk FoU inom området IT och miljö - med fokus på teknikens indirekta och systemmässiga effekter. *Finns endast som PDF*
- 14 Forska&Väx - Hållbar tillväxt genom forskning och utveckling i Små- och Medelstora Företag
- 15 Tjänsteinnovationer för tillväxt
- 16 Behovet av genusperspektiv - om innovation, hållbar tillväxt och jämställdhet. Utvärdering. *Finns endast som PDF*
- 17 Ekonomisk omvandling och makrologistiska kostnader. *Finns endast som PDF*
- 18 En undersökning av innovativa företags syn på strategiskt utvecklingsarbete i spåret av lågkonjunkturen. *Finns endast som PDF*
- 19 The Public Sector - one of three collaborating parties. A study of experiences from the VINNVÄXT programme.
- 20 Från hantverkskilt till hästföretag - Genusperspektiv på innovation och jämställdhet
- 21 Innovationer för hållbar vård och omsorg - Värdeskapande vård- och omsorgsprocesser utifrån patientens behov
- 22 Organising Work for Innovation and Growth. Experiences and efforts in ten companies
- 23 Mid Term Evaluation of the Institute Excellence Centres Programme
- 24 Process Support, Communication and Branding - VINNOVA's VINNVÄXT programme
- 25 The Innovation Platform
- 26 Citizens' Services - Nordic and Baltic Research Needs
- 27 Kina och internet - Tillväxt och tilltro
- 28 eGovernment of Tomorrow - Future scenarios for 2020
- 29 Organisationsformernas betydelse i klusterverksamhet - Att organisera klusterarbete är en ständigt pågående process som ställer höga krav på ledarskap och långsiktig strategi
- 30 Inomhusskidbacke i Lindvallen, Sälen. *Finns endast som PDF*
- 31 Kartläggning av svenska klusterinitiativ. *Finns endast som PDF*
- 32 Service Innovations in Sweden Based Industries - Aiming for 30-60% revenue increase/Tjänsteinnovationer i Sverigebaserad tillverkningsindustri - Med sikte på 30-60 % intäktsökning
- 33 Chinese Views on Swedish Management - Consensus, conflict-handling and the role of the team
- 34 First Evaluation of the second, third and fourth Round of VINNOVA VINN Excellence Centres - FASTE, SUS, FUNMAT, CHASE, GHZ, MOBILE LIFE, iPACK, HERO-M, PRONOVA, BIOMATCELL, WINQUIST, SUMO, BIMAC INNO, WISENET and AFC
- VR 2008:**
- 01 Mot bättre vetande - nya vägar till kunskap på arbetsplatsen
- 02 Managing Open Innovation - Present Findings and Future Directions
- 03 Framtiden är öppen! Om problem och möjligheter med öppen källkod och öppet innehåll
- 04 First Evaluation of the Institute Excellence Centres Programme
- 05 Utvärdering av det Nationella Flygtekniska forskningsprogrammet - NFFP. Evaluation of the Swedish National Aeronautics Research Programme - NFFP
- 06 Utvärdering av Vehicle - Information and Communication Technology programmet - V-ICT
- 07 Kartläggning av ett halvt sekels jämställdhetsinsatser i Sverige
- 08 Politiken, offentlig verksamhet - en av tre parter i samverkan
- 09 Forsknings- och innovationspolitik i USA - Näringslivets fem roller
- 10 "Born to be wild" - 55+... eller hur förvandla en global demografisk förändring till ett svenskt styrke- och tillväxtområde?
- 11 DYNAMO 2 i halvtid - Rapport från VINNOVAs konferens på Ulfunda slott 10 - 11 april 2008
- 12 VINNVÄXT II - Generalist and Specialist Evaluation of process and knowledge development 2004 - 2007
- 13 Svensk makrologistik - Sammansättning och kostnadsutveckling 1997 - 2005
- 14 Leading Companies in a Global Age - Managing the Swedish Way
- 15 Chefskapets former och resultat. Två kunskapsöversikter om arbetsplatsens ledarskap
- 16 NRA Security - Swedish industry proposal for a National Research Agenda for security
- 17 University strategies for knowledge transfer and commercialisation - An overview based on peer reviews at 24 Swedish universities 2006
- 18 Värda idéerna! - Trots många framgångsrika projekt inom vård och omsorg skapas inte varaktiga effekter. Varför förvaltas och utnyttjas inte idéerna?
- 19 Growth through Research and Development - what does the research literature say?
- 20 Sesam öppna dig! Forskarperspektiv på kvinnors företagande

VINNOVA är en statlig myndighet
med uppgift att främja hållbar tillväxt
genom finansiering av behovsmotiverad forskning
och utveckling av effektiva innovationssystem.

VERKET FÖR INNOVATIONSSYSTEM – SWEDISH GOVERNMENTAL AGENCY FOR INNOVATION SYSTEMS

VINNOVA, SE-101 58 Stockholm, Sweden Besök/Office: Mäster Samuelsgatan 56
Tel: +46 (0)8 473 3000 Fax: +46 (0)8 473 3005
VINNOVA@VINNOVA.se www.VINNOVA.se